

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย
ECOTOURISM BEHAVIOR OF HIGHER EDUCATION LEVEL STUDENTS
IN THE UP-MIDDLE REGION, THAILAND

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรุต ราชบุรี
ASSISTANT PROFESSOR SARUT RATCHBURI

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปี 2553

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ทำกรรมสิทธิ์ในสิ่งพิมพ์นี้ หากต้องการทำซ้ำหรือเผยแพร่เนื้อหา กรุณาติดต่อขอสงวนลิขสิทธิ์จากผู้จัดทำ

รายงานการวิจัย

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

ผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรุต ราชบุรี

ปีที่ทำวิจัย

พ.ศ. 2553

หน่วยงาน

สาขาวิชาศิลปศาสตร์ประยุกต์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ตามตัวแปรเพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ปีการศึกษา 2552 ที่ได้จากการสุ่มแบบหลายชั้นตอน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผ่านทดลองใช้และหาคุณภาพมาแล้ว เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2552 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) ชนิด Independent และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) แล้วทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe ผลการวิจัยพบว่า

1) นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านพฤติกรรมรักษาระเบียบ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

2) นักศึกษาที่มีเพศ สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) นักศึกษาที่มีผลการเรียน การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : พฤติกรรมการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ / ภาคกลางตอนบน / นักศึกษาระดับอุดมศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Research Title Ecotourism Behavior of Higher Education Level Students in the Up-middle Region, Thailand

Researcher Assistant Professor Sarut Ratchburi

Year 2010

Office Faculty of Industrial Education
King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang
Chalongkrung Rd., Ladkrabang, Bangkok 10520

ABSTRACT

The purpose of this research is to study and compare ecotourism behavior of higher education students. The variables are gender, GPA, field of study, family's income, father and mother's education background, receptive to information about ecotourism, frequency of travelling, knowledge of ecotourism and attitude towards ecotourism. The samples were higher education level students in the up-middle region, academic year 2009. Multi-stage random sampling was used to determine 400 samples for this study. Data collection was carried out in November to December 2009 by means of using qualified questionnaire. Statistical analysis software was used to analyze collected data for percentage, mean, standard deviation, independent t-test and one way ANOVA. Pairwise difference was considered by Scheffe's method. The results showed that:

1. Ecotourism behavior of the students in terms of tourist attraction reinforcement and conservation was rather high. However, the students' behavior of obeying rules was rather low.
2. The students with different gender, field of study, family's income, frequency of travelling, knowledge of ecotourism, and attitude towards ecotourism will have different ecotourism behavior differently in the statistic significance of .05.
3. The students who had different GPA, father and mother's education background and receptive to information about ecotourism had no significant difference about ecotourism behavior.

Key words: *Tourism Behavior/ Ecotourism/ Up-middle Region/ Higher Education Level Students*

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานที่การศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	V
บทที่ 1	
บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
2.1.1 ความเป็นมาและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
2.1.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	9
2.1.3 กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	10
2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตภาคกลางตอนบน.....	13
2.2.1 จังหวัดนนทบุรี.....	14
2.2.2 จังหวัดปทุมธานี.....	16
2.2.3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	18
2.2.4 จังหวัดอ่างทอง.....	22
2.2.5 จังหวัดสิงห์บุรี.....	23
2.2.6 จังหวัดชัยนาท.....	25
2.2.7 จังหวัดสระบุรี.....	27
2.2.8 จังหวัดลพบุรี.....	30
2.3 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.3.1 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ความหมายและการวัด.....	33
(1) พฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว.....	36
(2) พฤติกรรมรักษาระเบียบ.....	37
2.3.2 สาเหตุของพฤติกรรม.....	39
(1) ปัจจัยด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	39
(2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	61
4.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	61
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
5.1 สรุปการวิจัย.....	68
5.2 อภิปรายผล.....	70
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	84

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	แสดงจำนวนข้อ ประเภทข้อความ และคุณภาพของแบบวัด.....	57
4.1	จำนวน ร้อยละ และลำดับที่ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	58
4.2	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับที่พฤติกรรมกา รท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำแนกเป็นรายด้าน.....	61
4.3	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี เพศต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	61
4.4	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกา รท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน...	62
4.5	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี ผลการเรียนต่างกัน เป็นรายคู่.....	62
4.6	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่ เรียนสาขาวิชาต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	63
4.7	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่ ครอบครัวมีรายได้ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	63
4.8	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกา รท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน	64
4.9	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกา รท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มารดาการศึกษาต่างกัน จำแนกเป็นราย ด้าน.....	65
4.10	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	65
4.11	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี กาท่องเที่ยวต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	66
4.12	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	66
4.13	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มี ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน.....	67

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
สารบัญ.....	III
สารบัญตาราง.....	V

บทที่ 1	บทนำ.....	1
	1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
	1.3 สมมุติฐานการวิจัย.....	3
	1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
	1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	4
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
	2.1.1 ความเป็นมาและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	7
	2.1.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	9
	2.1.3 กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	10
	2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตภาคกลางตอนบน.....	13
	2.2.1 จังหวัดนนทบุรี.....	14
	2.2.2 จังหวัดปทุมธานี.....	16
	2.2.3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	18
	2.2.4 จังหวัดอ่างทอง.....	22
	2.2.5 จังหวัดสิงห์บุรี.....	23
	2.2.6 จังหวัดชัยนาท.....	25
	2.2.7 จังหวัดสระบุรี.....	27
	2.2.8 จังหวัดลพบุรี.....	30
	2.3 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.....	33

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา ^{III} และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีมาแต่ครั้งโบราณของมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อการพักผ่อน นันทนาการ การศึกษาหาความรู้ หรือเพื่อธุรกิจ ต่อมาเมื่อมีความก้าวหน้าด้านการสื่อสารและการคมนาคมขนส่ง การเดินทางท่องเที่ยวก็ขยายวงกว้างออกไป ประกอบกับในปัจจุบันความเจริญทางเทคโนโลยีทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ต้องดิ้นรนรับแรงจันเกิดความเครียด และอยู่ห่างไกลธรรมชาติ มนุษย์จึงแสวงหาความใกล้ชิดธรรมชาติมากยิ่งขึ้น การท่องเที่ยวจึงกลายเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นในปัจจุบันและมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพและความสมบูรณ์ด้านแหล่งท่องเที่ยวมากประเทศหนึ่ง โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552 : 83-84) ได้ระบุไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นภาคบริการที่สร้างรายได้หลักให้กับประเทศ ดังนั้นจึงต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของภูมิภาค บนฐานความโดดเด่นและหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และความเป็นไทย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) จึงเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่รัฐบาลและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญ โดยได้ผลักดันให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างรักษาสภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เกิดการรบกวน หรือการทำลายสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ทั้งเป็นการเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม หรือเป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นที่นิยมแพร่หลายมากขึ้น ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้สถานที่นั้นดำรงคุณค่าได้ตลอดไป โดยไม่เสื่อมคลายก่อนเวลาอันสมควร และจากการขยายตัวรวดเร็วจนกลายเป็นปัญหาสำคัญ ดังนั้นรัฐบาลจึงวางนโยบายการท่องเที่ยวไว้อย่างชัดเจนส่วนหนึ่ง คือ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เอื้ออำนวยต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินนโยบายป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากนั้นรัฐบาลและภาคธุรกิจการท่องเที่ยวจึงได้หันมาให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงและความเป็นไปของกระแสโลกในการคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปแบบของการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Green Tourism หรือ Ecotourism ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีความหมายมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่มุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น เพื่อเชื่อมโยงการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเข้ากับกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ในเขตภาคกลางตอนบนของประเทศ มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัฒนธรรม และธรรมชาติเป็นจำนวนมาก และเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมาต่อเนื่องและยาวนาน จึงมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ ประกอบกับในเขตภาคกลางตอนบนก็มีสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งได้ผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้กับสังคมในหลากหลายสาขาวิชา และนักศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นวัยที่มักจะมีการท่องเที่ยวบ่อย โดยรูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความชอบและนิสัยส่วนตัวของนักศึกษา ผู้วิจัยจึงต้องการทราบปัจจัยส่วนบุคคล ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของนักศึกษาว่า มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้าใจอันดี เพื่อก่อให้เกิดการประสานร่วมมือกำหนดแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไป

จากความสำคัญข้างต้น จึงเป็นที่มาของการวิจัยเพื่อทราบปัจจัยส่วนบุคคล หรือลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ของนักศึกษา ที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ โดยการวิจัย “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” นี้ ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาและเป้าหมายอื่นๆ ของประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย จำแนกตามเพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

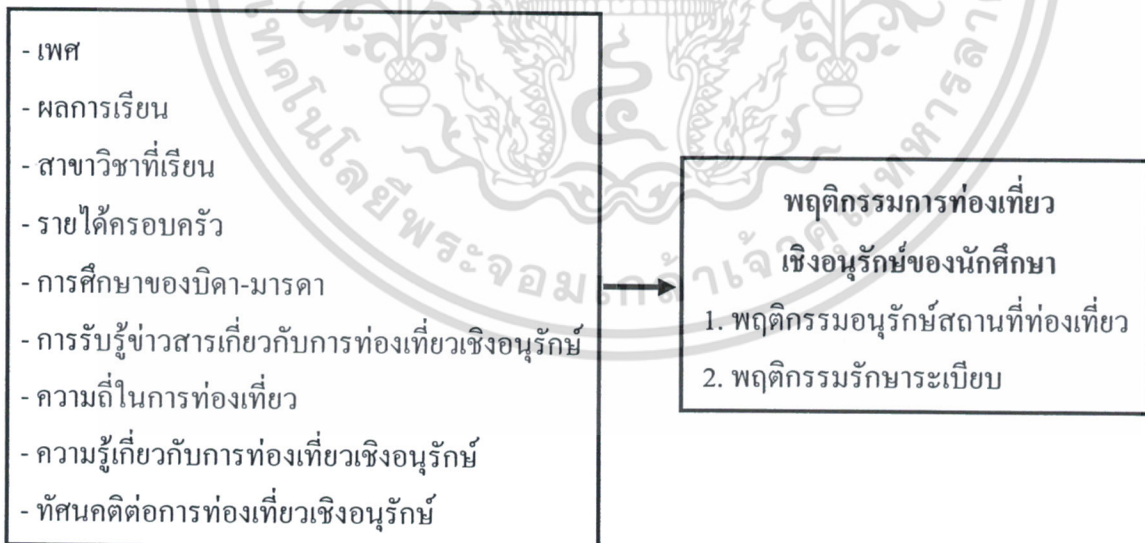
พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทยแตกต่างกัน ตามตัวแปร เพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

1.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ปีการศึกษา 2552 ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จำนวน 400 คน (กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ขนาดของประชากร \propto ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5%)

1.5.2 ตัวแปร

- 1) ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย เพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2) ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ประกอบด้วย พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ผู้วิจัยมีนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

2) พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่นักศึกษาเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง แล้วปฏิบัติหรือแสดงออกด้วยการทำตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวในขณะที่มีการท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตัวแปร คือ

2.1) พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การที่นักศึกษาท่องเที่ยวไปในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง แล้วช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2) พฤติกรรมรักษาระเบียบ หมายถึง การที่นักศึกษาปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ

3) ผลการเรียน หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผลการเรียนต่ำ (น้อยกว่า 2.50) กลุ่มผลการเรียนปานกลาง (ระหว่าง 2.50-3.00) และกลุ่มผลการเรียนสูง (มากกว่า 3.00)

4) สาขาวิชา หมายถึง สาขาวิชาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสาขาท่องเที่ยว (กลุ่มสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริหารธุรกิจการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและการโรงแรม) และกลุ่มสาขาอื่น (กลุ่มสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น วิทยาศาสตร์บริหารธุรกิจ)

5) รายได้ครอบครัว หมายถึง รายได้ทั้งครอบครัวของนักศึกษาต่อเดือน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ตามเกณฑ์ระดับรายได้ครอบครัวที่ผู้วิจัยกำหนด คือ กลุ่มรายได้ครอบครัวน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท/เดือน) และกลุ่มรายได้ครอบครัวมาก (มากกว่า 20,000 บาท/เดือน)

6) ระดับการศึกษาของบิดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่บิดามีการศึกษาค่ำ (บิดามีการศึกษาระดับประถมศึกษา), กลุ่มที่บิดามีการศึกษานานกลาง (บิดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง) และกลุ่มที่บิดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

7) ระดับการศึกษาของมารดา หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มารดามีการศึกษาค่ำ (มารดามีการศึกษาระดับประถมศึกษา), กลุ่มที่มารดามีการศึกษานานกลาง (มารดามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง) และกลุ่มที่มารดามีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

8) การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ความสนใจในการรับทราบข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อสารมวลชนประเภทป้ายโฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ บุคคลใกล้ชิด และอื่นๆ ของนักศึกษา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย (51.85) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ กลุ่มที่มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย (คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 52) และกลุ่มที่มีการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก (คะแนนมากกว่า 52)

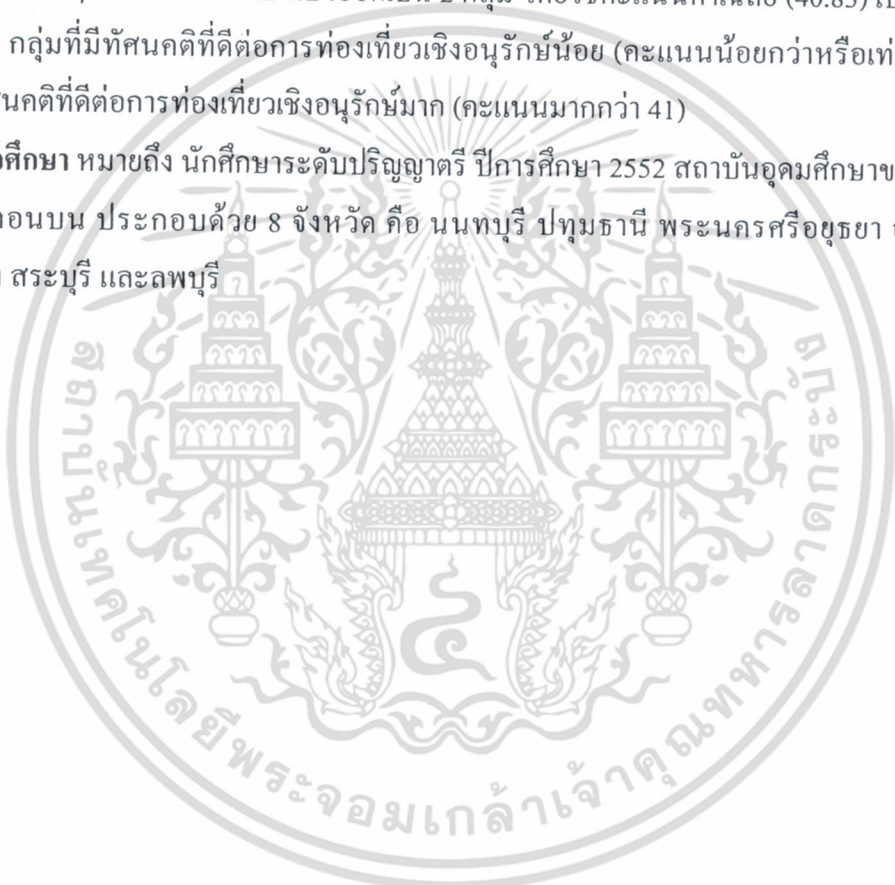
9) ความถี่ในการท่องเที่ยว หมายถึง จำนวนครั้งที่นักศึกษาเดินทางไปท่องเที่ยวในรอบปีที่ผ่านมา แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้ค่าเฉลี่ย (3 ครั้ง/ปี) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ กลุ่มท่องเที่ยวบ่อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/ปี) และกลุ่มท่องเที่ยวมาก (มากกว่า 3 ครั้ง/ปี)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

10) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่นักศึกษาทราบถึงข้อเท็จจริง ข้อมูล หลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว แบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย (6.24) เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ กลุ่มความรู้เกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย (คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 6) และกลุ่มความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์มาก (คะแนนมากกว่า 6)

11) ทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง ความรู้เชิงประเมินค่าในทางที่เห็น ประโยชน์ หรือโทษ มีความรู้ลึกซึ้งชอบ พอใจต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งจะก่อให้เกิด แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้นต่อไป แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยใช้คะแนนค่าเฉลี่ย (40.83) เป็นเกณฑ์ ในการแบ่ง คือ กลุ่มที่มีทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย (คะแนนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 41) และกลุ่มที่มีทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก (คะแนนมากกว่า 41)

13) นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552 สถาบันอุดมศึกษาของรัฐใน เขตภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อศึกษา “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นการศึกษา ดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตภาคกลางตอนบน
- 2.3 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.1 แนวคิดและทฤษฎีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.1.1 ความเป็นมาและความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญในโลกปัจจุบันและทั่วโลกพยายามที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ได้ละเลยในการที่จะพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งพยายามให้การท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปของกระแสโลก หรือโลกาภิวัตน์ (globalization) โดยคำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดจนแนวโน้มของพฤติกรรมและความสำนึกของนักท่องเที่ยวที่กำลังเปลี่ยนไป รูปแบบของการท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า “Eco Tourism” หรือ “Green Tourism” หรือ “Nature Tourism” หรือ “Bio Tourism” ในระยะแรก “Eco Tourism” มีชื่อในภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ต่อมา ททท. ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมายของคำว่า “Eco Tourism” ซึ่งได้ความหมายว่า “Eco Tourism” คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบอย่างยั่งยืน (วรรณ วลัยวานิช. 2546 : 141-142) สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย มีดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สตัญญู แสงอรุณ (2552 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีท่าทีในการอนุรักษ์ การอนุรักษ์มีความหมายในการร่วมกันป้องกันรักษาให้คงเดิมโดยจะเป็นการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท คือธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ที่มีรูปแบบ อนุรักษ์โดยองค์กรที่รับผิดชอบ หรือโดยนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีวิธีการที่หลากหลาย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มุ่งเน้นการจัดการและบริหารทรัพยากร ให้คงมีอยู่อย่างยั่งยืน ตามนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2546 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม และตระหนักในคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

เสรี เวชบุษกร (2538 อ้างถึงใน สตัญญู แสงอรุณ. 2552 : Online) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ใน ท้องถิ่นด้วย"

The Ecotourism Society (1991 อ้างถึงใน สตัญญู แสงอรุณ. 2552 : Online) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า "การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของ ระบบนิเวศและในขณะที่เดียวกันก็ช่วยสร้าง โอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น"

The Commonwealth Department of Tourism (1994 อ้างถึงใน สตัญญู แสงอรุณ. 2552 : Online) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์คือ การท่องเที่ยว ธรรมชาติที่ครอบคลุมถึงสาระด้าน การศึกษา การเข้าใจธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการจัดการเพื่อรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน คำว่า ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมยังครอบคลุมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นด้วย ส่วนคำว่ารักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืนนั้นหมายถึง การป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อ ไม่ก่อให้เกิด การรบกวนหรือทำลายความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่

ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

2.1.2 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต และดร.ชนิ เอมพันธุ์ (2538 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญ. 2552 : Online) และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539 อ้างถึงใน สฤกษ์ แสงอรัญ. 2552 : Online) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (nature-based) รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และ ประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น (identical or unique) และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น

2) เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ (responsibly travel) และมีการจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable management) ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างต่ำ (no or low impact) และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (learning) และการให้การศึกษา (education) เกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ความประทับใจ (appreciation) และประสบการณ์ (experience) ที่มีคุณค่า ซึ่งจะสร้างความตระหนักและ จิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ประกอบการที่ เกี่ยวข้อง

4) เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดย คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ในภาคบริการต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) มากกว่าการท่องเที่ยวที่เคย ส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันที่เรียกว่า conventional tourism ซึ่งมีจะเป็น การท่องเที่ยว แบบหมู่คณะใหญ่ๆ (mass tourism) ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่จะตกอยู่กับผู้ประกอบการ หรือบริษัท นำเที่ยวเท่านั้น

และ วรรณ วลัยวานิช (2546 : 143-144) ก็ได้กล่าวถึงหลักสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยว แบบ Eco Tourism ไว้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมด้านความ หลากหลายทางชีวภาพ ด้านสภาพภูมิศาสตร์ และด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี โดยจะต้องยึดหลัก สำคัญที่ว่า เราจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเหล่านั้นไว้ให้ดีที่สุด เพื่อใช้เป็น ทรัพยากรท่องเที่ยวในระยะยาว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

2. การท่องเที่ยวทุกประเภทจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ประเทศทุกประเทศ ท้องถิ่นทุกท้องถิ่นจำเป็นต้องพยายามจัดการการท่องเที่ยวของคน โดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หรือให้กระทบน้อยที่สุด

3. เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิต เอกลักษณ์ของท้องถิ่นและประเทศซึ่งเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคม และวัฒนธรรมที่หลากหลายเหล่านั้น

4. ให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อนักท่องเที่ยวและประชากรในท้องถิ่น ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญอย่างยิ่งยวด ในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเรา

5. ในด้านการจัดการท่องเที่ยวประชาชนในพื้นที่จะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนของตน และสามารถได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด

6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือ Eco Tourism ต้องมีลักษณะโดดเด่น เป็นลักษณะที่เป็นการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism จริงๆ ทั้งด้านการจัดการ สถานที่ และกิจกรรม

7. ความพอใจของนักท่องเที่ยวนับเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวแบบ Eco Tourism นักท่องเที่ยวที่ได้รับความพอใจ หรือชื่นชม จึงจะกลับมาท่องเที่ยวอีก กิจกรรมต่างๆ จะต้องอยู่ในกรอบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และได้รับความรู้ทั้งด้านธรรมชาติ วัฒนธรรมและประสบการณ์

2.1.3 กิจกรรมที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรม นับได้ว่ามีความหลากหลาย ซึ่งกิจกรรมบางประเภทอาจมีลักษณะที่บ่งชี้ว่าเป็น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในขณะที่บางกิจกรรมอาจมีความกำกวม หรือคาบเกี่ยว ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบ วัตถุประสงค์ในการปฏิบัติ กิจกรรม และการให้บริการว่ามุ่งเน้นอะไร และอย่างไร เช่น เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ผจญภัย กีฬา สุนัขสนาน เพื่อความบันเทิง สัมผัสองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ เป็นต้น

วรรณ วลัยวานิช (2546 : 144-147) กล่าวถึงตัวอย่างกิจกรรมและปัจจัยเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไว้ดังนี้

(1) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel)

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในหมู่นักท่องเที่ยว เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะอย่าง เมื่อเข้าไปท่องเที่ยวแล้วจะได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น ผจญภัย ทำทาย และให้ประสบการณ์ที่แปลกใหม่ การเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวแบบผจญภัยนี้มีปัจจัยที่ส่งเสริมหลายอย่าง ทั้งด้านสถานที่ เวลา นักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้นำทางหรือผู้ฝึก รูปแบบของกิจกรรม ความปลอดภัย ฯลฯ ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

1) จะต้องเป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ทำทายความสามารถ ความอดทน ความตื่นเต้น แปลกประหลาด หรือสวยงามให้ประสบการณ์สมกับการท่องเที่ยวแบบนี้

2) คำนี้ถึงความปลอดภัยในการเดินทาง และประกอบกิจกรรมการผจญภัย ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการให้ข้อมูลและคำแนะนำในด้านต่างๆ ตลอดจนบางครั้งต้องมีครูผู้ฝึกอบรม

3) มีการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัย การวางแผนการท่องเที่ยว และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) มุ่งให้นักท่องเที่ยวได้รับการท่องเที่ยวแบบผจญภัยอย่างสนุกสนานและปลอดภัย ได้รับประสบการณ์เกิดความประทับใจ และอยากจะกลับมาท่องเที่ยวอีก

(2) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo tourism)

เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะภูมิประเทศแบบต่างๆ ที่เกิดจากการผ่นแปรของเปลือกโลก เช่น ภูเขา หน้าผา ถ้ำ ดินถล่ม ฟอสซิล เป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับทั้งความสนุกเพลิดเพลิน และความรู้ทางด้านธรณีวิทยาควบคู่ไปด้วย โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมดังนี้

1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะภูมิประเทศที่งดงาม หรือแปลกประหลาด

2) เป็นแหล่งที่สามารถศึกษาค้นคว้า หรือได้รับความรู้ทางด้านธรณีวิทยา การเปลี่ยนแปลงของเปลือกโลก แร่ธาตุ ตลอดจนระบบนิเวศในบริเวณนั้น

3) เป็นการท่องเที่ยวที่เกิดการร่วมมือกันระหว่างเจ้าของท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในการวางแผนและจัดการเพื่อพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) มีมัคคุเทศก์นำชม และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้รับความรู้และความสะดวกปลอดภัย

(3) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือเกษตรสัญจร เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบที่เกิดขึ้น และได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก โดยท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ทางการเกษตร สวนเกษตร ฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อชมความงาม การผลิตพืชผลทางการเกษตร ชมวิถีการดำเนินชีวิตของเกษตรกร ชนบทธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ในท้องถิ่นหรือชนบท ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งทัศนียภาพอันสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความรู้พื้นฐานทางการเกษตร

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านการเกษตรอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรเป็นอาชีพหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนไทย การ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำสวนผัก ผลไม้ ไม้ดอก ไม้ประดับ สวนสมุนไพร ฟาร์มโคนม เลี้ยงกิ้ง เลี้ยงปลา ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรทั้งสิ้น แต่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้

- 1) จะต้องเป็นแหล่งที่มีชื่อเสียงหรือประสบผลสำเร็จทางด้านใดด้านหนึ่งทางการเกษตร
- 2) เป็นสถานที่ที่มีความพร้อมที่จะบริการ หรือจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะความสามารถที่จะรองรับนักท่องเที่ยวให้เข้าเยี่ยมชมได้
- 3) มีวิทยากรหรือเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ให้ความรู้ นำชมสถานที่ และบริการด้านความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
- 4) นักท่องเที่ยวควรจะต้องรู้ถึงข้อควรปฏิบัติและข้อควรละเว้น และมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม เพื่อให้สถานที่นั้นมีสภาพแวดล้อมที่ดี

5) นักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และประสบการณ์ตามที่ตั้งใจไว้

(4) การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (health tourism)

เป็นการท่องเที่ยวพักผ่อนไปท่ามกลางธรรมชาติ เรียนรู้การใช้พลังงานจากธรรมชาติมาบำบัดและเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง จิตใจสดชื่นแจ่มใสควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว เห็นวัฒนธรรมท้องถิ่น แล่นสิ่งที่ได้รับมาปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปพักผ่อนยังต่างจังหวัด ซึ่งปัจจุบันนิยมกันมาก ในรูปแบบของศูนย์สุขภาพ โดยมีหลักสำคัญคือ

- 1) สถานที่นั้นควรมีสภาพธรรมชาติที่สวยงาม ร่มรื่น สะอาด ปราศจากมลพิษต่างๆ
- 2) มีสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย
- 3) มีบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพ อนามัย สุขภาพกาย สุขภาพจิต ที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา
- 4) มีระบบการจัดการด้านการออกกำลังกายและสันทนาการที่ถูกต้องและปลอดภัย โดยจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม มีกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ
- 5) มีแพทย์พยาบาลคอยดูแล และพร้อมที่จะปฏิบัติการได้ทันที
- 6) นักท่องเที่ยวได้รับประโยชน์ ความรู้ ประสบการณ์ด้านต่างๆ ความประทับใจ พร้อมที่จะกลับไปพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีสืบต่อไป

(5) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism)

เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่สำคัญๆ หรือมีชื่อเสียงเป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน และได้เห็นคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีมาแต่โบราณอันเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิตของประชาชนในปัจจุบัน หลักสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวแบบนี้ คือ

- 1) เป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับด้านประวัติศาสตร์และโบราณสถาน ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม และรวมถึงพิพิธภัณฑ์ด้านต่างๆ ด้วย
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) เป็นการให้ความรู้ทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์และสิ่งแวดล้อม
- 3) มีมัคคุเทศก์และวิทยากรให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้น และความรู้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ประชาชนเจ้าของท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และการจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์และเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น

(6) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท (rural tourism)

เดินทางท่องเที่ยวไปตามชนบท ชมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ โดยเฉพาะบริเวณที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่งดงาม สงบ หรือสังคมที่เรียบง่าย เป็นการสัมผัสการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวชนบทที่ห่างไกลจากสังคมเมือง และใกล้ชิดกับธรรมชาติ การเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบทนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง คือ

- 1) เป็นหมู่บ้านที่น่าสนใจ หรือมีลักษณะเด่นด้านใดด้านหนึ่ง เช่น หมู่บ้านทอผ้า แกะสลัก ทำร่ม ทำน้ำตาลสด เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการจัดการด้านการท่องเที่ยวรูปแบบนี้
- 3) ผู้ที่เกี่ยวข้องมีจิตสำนึกในการที่จะต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นไว้
- 4) สามารถจัดกิจกรรมได้หลายรูปแบบ และจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้การแนะนำหรือดูแลของมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- 5) นักท่องเที่ยวได้รับความสุข เพลิดเพลิน และประทับใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จัดขึ้น

(7) การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ผสมกับกระแสดังกล่าวในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวจึงจัดการท่องเที่ยวแบบผสมผสานขึ้น เช่น

- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เรียกว่า ECO-Health Tourism
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตชนบท เรียกว่า ECO-Rural Tourism
- การท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกับการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เรียกว่า ECO-Adventure Tourism

2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตภาคกลางตอนบน

ในเขตภาคกลางของประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก แต่ในการวิจัยนี้จะกล่าวถึงเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน ซึ่งประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฐมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัฒนธรรม และธรรมชาติ ของแต่ละจังหวัดที่สำคัญ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552 : Online)

2.2.1 จังหวัดนนทบุรี

พระตำหนักสง่างาม ลือนามสวนสมเด็จ เกาะเกร็ดแหล่งดินเผา

วัดเก่านามละบัว เลื่องลือทุเรียนนนท์ งามน่ายลศูนย์ราชการ

จังหวัดนนทบุรี มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 400 ปี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นเมืองเก่าแก่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เดิมตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านตลาดขวัญ ซึ่งเป็นสวนผลไม้ที่ขึ้นชื่อในสมัยนั้น ได้รับการยกฐานะเป็นเมืองนนทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2092

ในสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองนนทบุรีไปตั้งที่ปากคลองบางชื้อบ้านตลาดขวัญ และในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศาลากลางเมืองขึ้นที่ปากคลองบางชื้อฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา จนถึงปี พ.ศ. 2471 รัชกาลที่ 7 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลากลางมาตั้งที่ราชวิทยาลัย ปัจจุบันเป็นที่ตั้งกองฝึกอบรมกระทรวงมหาดไทย ซึ่งอาคารเป็นสถาปัตยกรรมแบบยุโรป ประดับด้วยไม้ฉลุ กรมศิลปากรได้ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถานแห่งหนึ่ง ปัจจุบันศาลากลางจังหวัดนนทบุรี ได้ย้ายที่ทำการมาอยู่ที่ถนนรัตนธิเบศร์ ปัจจุบันจังหวัดนนทบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) ตำหนักประลม - นนทบุรี

ตำหนักหนึ่งในวังเพชรบูรณ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2462 เดิมอยู่ที่สี่แยกราชประสงค์ แต่ได้รื้อถอนออกมาเพื่อชะลอมมาไว้ที่นนทบุรี เมื่อ พ.ศ. 2527 เป็นตำหนักหลังแรกที่สร้างในวังเพชรบูรณ์หลังจากที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชฯ เสด็จจากประเทศอังกฤษกลับมาประเทศไทย ทรงตั้งชื่อตำหนักว่า “โหมโรงปฐมดุสิต” ต่อมาพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุทธสิริโสภา พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑาธุชฯ ได้ขอพระราชทานรื้อถอนตำหนักบางส่วนเพื่อชะลอมมาไว้ที่ชอยอักษนิ แลวงามวงศ์วาน การรื้อนั้นต้องใส่หมายเลขลงบนไม้ทุกแผ่นเพื่อการนำไปประกอบชิ้นใหม่ ไม้ทุกชิ้นจึงเป็นของเดิมทั้งสิ้น ตำหนักประลมสร้างด้วยไม้สักทองทาสีเทาอ่อน ประดับด้วยกระจกสีฟ้า หลังคาใช้กระเบื้องว่าว เป็นอาคารได้สูง เป็นแบบพักอาศัยที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกยุคแรกๆ มีการวางห้องต่างๆ ให้ติดต่อกันภายใต้หลังคาชั้น เพดานสูง มีบานเกล็ดหรือบานกระทุ้งตามหน้าต่าง เพื่อระบายความร้อน เนื้อที่ใช้สอยอยู่ที่ชั้นสอง ประกอบด้วย ห้องนอน ห้องรับแขกและห้องน้ำ มี ห้องใต้หลังคาชั้นสามซึ่งใช้เป็นที่เก็บของ นอกจากนี้ระหว่างตำหนักใหญ่กับเรือนน้ำหลังเล็กมีซุ้มแปดเหลี่ยมคั่นกลางและสระบัวขนาดใหญ่อยู่ด้านหน้า ถัดไปเป็นตำหนักใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ถูกสูงที่ไม่ได้สร้างตามแบบเดิม จุดเด่นของตำหนักใหม่คือ ห้องโถงปิดลายทอง ตำหนักนี้เป็นที่วางฮาร์ฟ (พินฝรั่ง) ชั้นประวัติศาสตร์ที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฑามณี ทรงนำมาจากอังกฤษอายุกว่าร้อยปี ปัจจุบันยังไม่ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวถาวร ในปีหนึ่งจะเปิดให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมในช่วงเดือนธันวาคมเท่านั้น สามารถติดต่อขอเข้าชมเป็นหมู่คณะ

2) วัดปราสาท

วัดเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนปลาย สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย รัชสมัยพระเจ้าปราสาททองเสด็จมาตั้งพลับพลาเพื่อขุดคลองลัดจากวัดท้ายเมืองถึงปากคลองบางกวยหน้าวัดเขมาภิไธยาราม และเป็นสถานที่ระดมพล (ค่ายทหาร) เพื่อเตรียมทัพไปรบกับพม่า บริเวณวัดมีโบราณสถานสำคัญ คือ อุโบสถ รูปทรงมหาอุด ซึ่งกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน พระประธานในพระอุโบสถ ปางสมาธิ มีพุทธลักษณะที่งดงาม หน้าตักกว้าง 3.77 เมตร สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างในสมัยอุทอง หรืออยุธยาตอนต้น ภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนัง เรื่องทศชาติที่เขียนด้วยสีฝุ่นผสมกาวแบบโบราณ

3) เกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดเกิดขึ้นจากการขุดคลองลัดแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงส่วนที่เป็นแหลม ในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ แห่งกรุงศรีอยุธยา เมื่อปี พ.ศ. 2265 เรียกว่า “คลองลัดเกร็ดน้อย” ต่อมากระแสน้ำเปลี่ยนทิศทางแรงขึ้น เาะคลื่นทำให้คลองขยาย แผ่นดินตรงแหลมจึงกลายเป็นเกาะ เกาะเกร็ดมีความเจริญมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา สังเกตได้ว่าวัดวาอารามต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นศิลปะในสมัยอยุธยา ชาวอยุธยาบนเกาะเกร็ดนั้นมีทั้งที่เข้ามาในสมัยกรุงธนบุรี และสมัยรัชกาลที่ 2 การคมนาคมบนเกาะจะใช้จักรยาน เพื่อให้เหมาะกับขนาดของเกาะ สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญบนเกาะ ได้แก่ วัดปฐมยิกาวาส กวานอาม่าน (พิพิธภัณฑสถานเครื่องปั้นดินเผา) วัดเสาธงทอง วัดไผ่ล้อม วัดฉิมพลีสุทธาวาส ศูนย์เครื่องปั้นดินเผา หมู่ 1 สวนเกร็ดพุทธ และคลองขนมหวาน

4) ตลาดน้ำไทรน้อย

ตลาดน้ำไทรน้อย ตั้งอยู่ริมคลองพระพิมลราชา ที่วัดไทรใหญ่ เป็นศูนย์รวมของอาหารคาวหวาน ผักปลอดสารพิษ ผลไม้หลายชนิดที่ชาวบ้านนำมาจำหน่ายริมฝั่งคลอง สามารถชมทัศนียภาพและวิถีชีวิตของชาวนนทบุรีที่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งคลอง ที่ยังคงสภาพความเป็นธรรมชาติและความเป็นไทย ตลาดแห่งนี้มีเฉพาะวันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีรถยนต์บริการนำชมสวนเกษตรท่องเที่ยว ชมไม้ดอก ไม้ประดับ เช่น บอนสี กล้วยไม้ สวนผลไม้ทางการเกษตร เช่น มะม่วงทุเรียน เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 จังหวัดปทุมธานี

ถิ่นบัวหลวง เมืองรวงข้าว เชื้อชาวมอญ นครธรรมะ

พระตำหนักกรม สดใสเจ้าพระยา ก้าวหน้าอุตสาหกรรม

จังหวัดปทุมธานี เป็นถิ่นฐานบ้านเมืองมาไม่น้อยกว่า 300 ปี นับตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยได้มีการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่จากเมืองเมาะตะมะเข้าสู่ประเทศไทย พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก ฉะนั้นจากชุมชนที่ขนาดเล็ก “บ้านสามโคก” จึงกลายเป็น “เมืองสามโคก” ในกาลต่อมา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเอาพระทัยใส่ดูแลทำนุบำรุงชาวมอญเมืองสามโคก ชาวมอญจึงได้พากันหลังไหล่นำดอกไม้ขันทูลกเกล้าฯ ถวายราชสักการะ ยังความซาบซึ้งในพระราชหฤทัยเป็นที่ยิ่ง จึงพระราชทานนามเมืองสามโคกเสียใหม่ว่า “เมืองประทุมธานี” ในปี พ.ศ. 2461 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้คำว่า “จังหวัด” แทน “เมือง” และให้เปลี่ยนการเขียนชื่อจังหวัดใหม่จาก “ประทุมธานี” เป็น “ปทุมธานี” จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์ มีศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อื่นๆ เป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวปทุมธานีภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันจังหวัดปทุมธานีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) วัดเจดีย์หอย

วัดเจดีย์หอย ตั้งอยู่ที่ตำบลบ่อเงิน บริเวณวัดมีการขุดพบซากหอยนางรมยักษ์อายุนับล้านปีจำนวนมาก หลวงพ่อทองกลิ้งจึงนำซากหอยโบราณมาก่อเป็นเจดีย์ขึ้นที่ด้านหน้าทางเข้าและในวัด นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์รวบรวมพระพุทธรูป และศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ข้าวของเครื่องใช้เก่าๆ เช่น ตุ่มสามโคก ถ้วยชามดินเผา ไม้แกะสลัก เครื่องคิดเลข เปลือกหอยนางรมยักษ์ หอยมือเสือยักษ์ ฆ้องทองเหลืองที่ลืบลแล้วมีเสียงดังได้โดยไม่ต้องตี นอกจากนี้ในบริเวณวัดยังมีสวนสมุนไพร บ่อเลี้ยงเต่า และบ่อปลาสำหรับให้นักท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

2) วัดไผ่ล้อม

วัดไผ่ล้อม ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านจั่ว เป็นแหล่งดูนกปากห่างที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นอันมาก ได้รับการประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่า โดยรวมพื้นที่ของวัดไผ่ล้อมและวัดอัมพวาราม เนื้อที่ 74 ไร่ บริเวณวัดมีต้นไม้ขึ้นอยู่หนาแน่น เป็นที่อาศัยของนกปากห่างมากกว่า 100 ปีแล้ว โดยนกปากห่างมีถิ่นกำเนิดในประเทศอินเดีย ศรีลังกา พม่า ไทย ลาว เขมร และเวียดนาม อพยพมาหาพื้นที่เหมาะสมในไทยเพื่อผสมพันธุ์ สร้างรังและวางไข่ ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี มีเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติและหอดูนก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ตลาดน้ำคลองสาม

จากตำนานการอพยพของชาวมอญเข้ามาสู่เมืองสามโคก หรือจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน เส้นทางสำคัญในการค้าขายของบรรพบุรุษได้เลี้ยววิถีชีวิตที่อิงแอบกับแม่น้ำเจ้าพระยามาตั้งแต่สมัยโบราณ ด้วยการดำเนินชีวิตของวิถีชาวมอญคนสองฝั่งอันเต็มไปด้วยเรื่องราวของความเจริญรุ่งเรืองทางประวัติศาสตร์ อารยธรรมและความสำคัญทางด้านการสถาปนาของพระเจ้าแผ่นดินหลายพระองค์ อำเภอคลองหลวง ถือเป็นหนึ่งในด้านกำเนิดตำนานทางประวัติศาสตร์ที่แฝงด้วยเรื่องราวให้น่าค้นหาอีกมากมาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

วิถีความเป็นอยู่ของชาวคลองสามที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำได้สร้างวัฒนธรรมชุมชนที่งดงามท่ามกลางการดำรงชีวิตที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตลาดน้ำคลองสามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนในการก่อตั้งชุมชนตลาดน้ำแห่งนี้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะมีการบอกเล่าเรื่องราวแห่งการดำเนินชีวิตอันงดงามในสมัยโบราณแล้ว ยังเป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามท่ามกลางวิถีสมัยใหม่อย่างแท้จริงด้วยความยาวกว่า 20 กิโลเมตรตลอดลำน้ำแห่งนี้จะมีการนำสินค้ามาขาย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าเกษตรกรรม สินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง อาหารหลากหลายชนิดทั้งข้าวหวาน หรือของที่ระลึก ตลาดน้ำคลองสามยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีให้มีความใสสะอาดด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมกับอดีตอย่างสมบูรณ์แบบ พร้อมกันนี้ยังปรับปรุงเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงทางบกและทางน้ำให้ติดต่อถึงกันทำให้การเดินทางไปท่องเที่ยวมีความสะดวกสบายและได้สุนทรียรสจากความเป็น “ตลาดน้ำ” อีกแห่งของเมืองไทยอย่างแท้จริง

4) ตลาดร้อยปีระแหง

ตลาดร้อยปีระแหง ตั้งอยู่ที่ชายคลองระแหง อำเภอลาดหลุมแก้ว ตลาดทั้งสองฝั่งคลองปลูกสร้างด้วยไม้ เป็นห้องแถวติดต่อกัน สมัยนั้นผู้คนจำนวนมากต้องสัญจรกันทางเรือและทางรถไฟ โดยมีทางรถไฟสายแรก คือ สายตลาดระแหง-บางบัวทอง ต่อมาการคมนาคมเจริญขึ้น มีถนนผ่านหน้าอำเภอลาดหลุมแก้ว ผู้คนก็หันมาสัญจรทางรถยนต์กัน กิจกรรมรถไฟก็เล็กลงไป แต่ยังคงเหลือตลาดเอาไว้ให้เป็นอนุสรณ์อยู่จวบจนทุกวันนี้

ทางอำเภอลาดหลุมแก้วร่วมกับเทศบาลตำบลระแหงและชาวตลาดระแหง ร่วมกันอนุรักษ์ตลาดเก่าที่ยังรักษาชุมชนเดิมไว้ได้ โดยจัดเป็นตลาดน้ำเหมือนในอดีต เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของจังหวัดปทุมธานี ในส่วนบริเวณคลองระแหงหน้าลานวัดบัวแก้วเกษร มีการจัดทำสถานที่เลี้ยงปลา โดยเก็บกักรักษาระดับน้ำให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ตั้งแต่สะพานคลองระแหงมีทางเดินเชื่อมต่อกันระหว่างลานวัดกับตลาด ซึ่งตรงนี้ชาวตลาดระแหงอยู่กันมาตั้งแต่รุ่นทวด โดยยังอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมไว้จนได้รับรางวัลจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ทำซ้ำ แจกจ่าย และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ราชธานีเก่า อุ่ข้าวอุ่น้ำ เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา

พระนครศรีอยุธยา นับเป็นราชธานีที่มีอายุยาวนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทย ตลอดระยะเวลา 417 ปี มิได้เป็นเพียงช่วงแห่งความเจริญสูงสุดของชนชาติไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นช่วงเวลาแห่งการสร้างสรรค์อารยธรรมของหมู่ชนมนุษยชาติ เป็นที่ประจักษ์แก่นานาอารยประเทศ โดยคณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ไว้ในบัญชีมรดกโลก เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 ณ กรุงคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย โดยมีผลให้ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาที่ประเทศต่างๆ ได้ทำร่วมกัน จึงสมควรที่อนุชนรุ่นหลังจะได้ไปศึกษาเยี่ยมชมเมืองหลวงเก่าแห่งนี้

สถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน ได้แก่ วัด และพระราชวังต่างๆ พระราชวังในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีอยู่ 3 แห่ง คือ พระราชวังหลวง วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า และวังหลัง นอกจากนี้ยังมีวังและตำหนัก ซึ่งเป็นที่สำหรับเสด็จประพาส ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน และตำหนักนครหลวง ปัจจุบันจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) พระราชวังหลวงหรือพระราชวังโบราณ

ตั้งอยู่ติดกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ ทางด้านทิศเหนือในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สันนิษฐานว่าสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงสร้างพระราชวังตั้งแต่เมื่อครั้งประทับอยู่ที่เวียงเล็ก เมื่อ พ.ศ. 1890 และเมื่อสร้างพระราชวังเสร็จจึงย้ายมาประทับที่พระราชวังใหม่ริมหนองโสน ปราสาทในครั้งแรกสร้างด้วยไม้อยู่ในบริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์ ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงถวายที่บริเวณปราสาทให้เป็นวัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดในเขตพระราชวัง แล้วทรงสร้างปราสาทใหม่เลื่อนไปทางเหนือชิดกับแม่น้ำลพบุรี บริเวณพระราชวังหลวงมีพระที่นั่งสำคัญดังนี้ พระที่นั่งวิหารสมเด็จ ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุด เป็นปราสาทยอดปราสาทมีมุขหน้าหลังยาวแต่มุขข้างสั้น มีกำแพงแก้วล้อม 2 ด้าน พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท เป็นปราสาทยอดปราสาทตั้งอยู่ตรงกลางสร้างแบบเดียวกันกับพระที่นั่งวิหารสมเด็จ มีหลังคาซ้อนลดหลั่นกันถึงห้าชั้น มีมุขเด็จยื่นออกมาเป็นที่สำหรับพระมหากษัตริย์เสด็จออกรับแขกเมือง มีโรงช้างเผือกขนานอยู่ทั้งสองข้าง พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ เป็นปราสาทจัตุรมุข ก่อด้วยศิลาแลง มีพื้นสูงกว่าพระที่นั่งองค์อื่นๆ ตั้งอยู่ติดกำแพงริมแม่น้ำ ใช้เป็นที่สำหรับประทับทอดพระเนตรขบวนแห่ทางน้ำ ตามพงศาวดารกล่าวไว้ว่าเมื่อสมเด็จพระนารายณ์สวรรคต สมเด็จพระเพทราชาได้อัญเชิญพระบรมศพจากเมืองลพบุรีมาประดิษฐานไว้ที่พระที่นั่งองค์นี้ พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์ สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงสร้างขึ้นเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นต้นการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และพระราชทานนามว่า “พระที่นั่งสิริยโสธรมหาพิमानบรรยงก์” คล้ายปราสาทที่นครธม ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์” ลักษณะเป็นปราสาทตรีมุข ตั้งอยู่บนกำแพงชั้นในด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของวัดพระศรีสรรเพชญ์ เป็นที่สำหรับทอดพระเนตรกระบวนแห่และฝึกหัดทหาร พระที่นั่งตรีมุข เป็นพระที่นั่งศาลาไม้ หลังคามุงกระเบื้องดินเผา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของพระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท เป็นพระที่นั่งองค์เดียวที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ที่สุด พระที่นั่งบรรยงก์รัตนานัน เป็นปราสาทจตุรมุข ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระน้ำ สมเด็จพระเพทราชาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเป็นที่ประทับอยู่ข้างในและเป็นที่สำคัญพระราชอิริยาบถ พระที่นั่งทรงปืน เป็นพระที่นั่งรูปยาวรี อยู่ริมสระด้านตะวันตก ใกล้พระที่นั่งบรรยงก์รัตนานัน เข้าใจว่าเป็นที่ฝึกซ้อมอาวุธและในสมัยสมเด็จพระเพทราชาทรงใช้เป็นท้องพระโรงที่เสด็จออกขุนนาง

2) วัดพระราม

ตั้งอยู่นอกเขตพระราชวังไปทางด้านทิศตะวันออก ตรงข้ามกับวิหารพระมงคลบพิตร สมเด็จพระรามาธิบดีทรงสร้างขึ้นตรงบริเวณที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 วัดนี้มีบึงขนาดใหญ่อยู่หน้าวัด เมื่อมีการสร้างกรุงศรีอยุธยา คงจะมีการขุดเอาดินในหนองมาถมพื้นที่วังและวัด พื้นที่ที่ขุดเอาดินได้กลายเป็นบึงใหญ่ มีชื่อปรากฏในกฎมณเฑียรบาลว่า “บึงชีขัน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “บึงพระราม” ปัจจุบันคือ “สวนสาธารณะบึงพระราม” ซึ่งใช้เป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

บริเวณศาลาริมถนนใกล้วัดพระราม จะมีสถานที่จอดรถม้า เพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบนั่งรถม้า พาเที่ยวเมืองกรุงเก่า เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ไม่ก่อเกิดมลภาวะ นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสความขริบขลุ่ยอลังการของโบราณสถาน ปราสาท ราชวัง และวัดวาอารามเก่าแก่ต่างๆ ของกรุงเก่าจากการโดยสารบนรถม้าที่มีสารพัดสิ่งได้รับการอบรมอย่างดี

3) พระราชวังบางปะอิน

พระราชวังบางปะอิน อยู่ห่างจากเกาะเมืองมาทางทิศใต้ประมาณ 18 กิโลเมตร ประวัติความเป็นมาตามพระราชพงศาวดารกล่าวไว้ว่า พระเจ้าปราสาททองเป็นผู้สร้างพระราชวังแห่งนี้ เนื่องจากบริเวณเกาะบางปะอินเป็นที่ประสูติของพระองค์และเป็นเคหสถานเดิมของพระมารดา พระเจ้าปราสาททองทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดขึ้นบนเกาะบางปะอินตรงบริเวณเคหสถานเดิมของพระมารดา พระราชทานชื่อว่า “วัดชุมพลนิกายาราม” และให้ขุดสระน้ำสร้างพระราชนิเวศน์ขึ้นกลางเกาะเป็นที่สำหรับเสด็จประพาส แล้วสร้างพระที่นั่งองค์หนึ่งที่ริมสระน้ำนั้นพระราชทานนามว่า พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ พระราชวังบางปะอิน ได้รับการบูรณะฟื้นฟูอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 4 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระที่นั่งองค์หนึ่งสำหรับเป็นที่ประทับ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระที่นั่งและสิ่งก่อสร้างต่างๆ ขึ้น ดังที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน ซึ่งเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยังคงใช้เป็นที่ประทับและต้อนรับพระราชอาคันตุกะและพระราชทานเลี้ยงรับรองในโอกาสต่างๆ เป็นครั้งคราว พระราชวังบางปะอินแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เขตพระราชฐานชั้นนอกและเขตพระราชฐานชั้นใน เขตพระราชฐานชั้นนอกใช้เป็นที่สำหรับการออกมหาสมาคมและพระราชพิธีต่างๆ ส่วนเขตพระราชฐานชั้นในใช้เป็นที่ประทับส่วนพระองค์ สิ่งที่น่าสนใจในเขตพระราชวังชั้นนอกของพระราชวังบางปะอิน มีดังนี้

หอเหมมณเฑียรเทวราช เป็นปราสาทศิลาจำลองแบบจากปราสาทขอม พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างขึ้น เพื่อทรงอุทิศถวายแด่พระเจ้าปราสาททองกษัตริย์กรุงศรีอยุธยา ภายในเป็นที่ประดิษฐานพระรูปฉลองพระองค์สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

พระที่นั่งไอศวรรย์ทิพยอาสน์ เป็นพระที่นั่งปราสาทโถงทรงจัตุรมุข อยู่กลางสระน้ำ รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดให้สร้างขึ้น โดยจำลองแบบมาจากพระที่นั่งอาภรณ์พิโมกข์ปราสาทในพระบรมมหาราชวังที่กรุงเทพฯ และพระราชทานนาม “ไอศวรรย์ทิพยอาสน์” ตามพระที่นั่งองค์แรกซึ่งพระเจ้าปราสาททองโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น เดิมพระที่นั่งสร้างด้วยไม้ทั้งองค์ ต่อมารัชกาลที่ 6 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนเสาและพื้นเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งหมด ปัจจุบันเป็นที่ประดิษฐานพระบรมรูปหล่อสัมฤทธิ์ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในฉลองพระองค์เต็มยศอมพลทหารบก ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้น

พระที่นั่งวโรภายพิมาน อยู่ทางตอนเหนือของ “สะพานเสด็จ” รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2419 เดิมเป็นเรือนไม้สองชั้นใช้เป็นที่ตั้งประทับและท้องพระโรงร่วมกัน ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อสร้างใหม่ตามแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก ก่อด้วยอิฐ ทรงวิหารกรีกแบบคอร์ินเธียรอร์เดอร์ มีมุขตอนหน้า ใช้เป็นท้องพระโรงสำหรับเสด็จออกขุนนางในงานพระราชพิธี และเคยเป็นที่รับรองแขกเมืองหลายครั้ง สิ่งที่น่าสนใจภายในพระที่นั่งวโรภายพิมาน ได้แก่ อวรุทโบราณ ตุ๊กตาทินสลักด้วยฝีมือประณีตและภาพเขียนสีน้ำมันเป็นเรื่องราวภาพชุดพระราชพงสาวดาร อีกทั้งภาพวรรณคดีไทยเรื่องอิเหนา พระอภัยมณี สังข์ทอง และจันทร โครพ ตลอดจนเป็นที่เก็บเครื่องราชบรรณาการต่างๆ

สภคารราชประยูร เป็นตึกสองชั้นริมน้ำ ตรงข้ามพระที่นั่งวโรภายพิมาน สร้างเมื่อ พ.ศ. 2422 ในรัชกาลที่ 5 สำหรับใช้เป็นที่ประทับของเจ้านายฝ่ายหน้า และข้าราชการ

ส่วนเขตพระราชฐานชั้นในเชื่อมต่อกับเขตพระราชฐานชั้นนอกด้วยสะพานที่เชื่อมจากพระที่นั่งวโรภายพิมานกับประตูเทวราชครุโล บริเวณพระราชฐานชั้นในประกอบด้วย ที่ประทับ พลับพลา และศาลาต่างๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่

พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร เป็นพระที่นั่งเรือนไม้สองชั้นตามแบบชาเลตซ์ของสวิส คือ มีเฉลียงชั้นบนและชั้นล่าง ทาสีเขียวอ่อนและสีเขียวแก่สลับกัน ภายในประดับตกแต่งด้วยเครื่องเรือนไม้ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นต้นการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มะฮอกกานีจัดสลับลายทองทับที่สั่งจากยุโรปทั้งสิ้น นอกนั้นเป็นสิ่งของหายากในประเทศอันเป็นเครื่องราชบรรณาการจากหัวเมืองต่างๆ หัวราชอาณาจักรรอบๆ มีสวนดอกไม้สวยงาม เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียรเกิดเพลิงไหม้ขณะที่มีการซ่อมแซมเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2481 ทำให้พระที่นั่งเสียหายไปกับกองเพลิงหมดสิ้นทั้งองค์คงเหลือแต่หอน้ำลักษณะคล้ายหอรบของยุโรปเท่านั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2531 สำนักพระราชวังได้กราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตสร้างขึ้นใหม่ตามแบบเดิมทุกประการ แต่เปลี่ยนวัสดุจากไม้เป็นอาคารคอนกรีตแทน

พระที่นั่งเวหาศน์จำรูญ พระที่นั่งองค์นี้มีนามเป็นภาษาจีนว่า “เทียน เม่ง เต๋ย” พระยาโชดิก ราชเศรษฐี (ฟัก) เป็นนางงานสร้างถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นพระที่นั่งสำหรับประทับในฤดูหนาว มี ลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมแบบจีน สวดลายแกะสลักงดงามวิจิตร โถงด้านหน้าปูด้วยกระเบื้องแบบกังไสเขียนด้วยมือทุกชิ้น

เก๋งบุปผาประพาส เป็นคาน้ำหนักเก๋งเล็กอยู่กลางสวนริมสระน้ำในเขตพระราชวังชั้นใน สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5

หาวิจูรทัศนา เป็นพระที่นั่งหอสูงยอดมน 3 ชั้น มีบันไดเวียน เป็นหอส่องกล้องชมภูมิประเทศบ้านเมืองโดยรอบ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5

อนุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ หรือเรียกเป็นสามัญว่า อนุสาวรีย์พระนางเรือล่ม ก่อสร้างด้วยหินอ่อนก่อเป็นแท่ง 6 เหลี่ยม สูง 3 เมตร บรรจุพระสรีรังคารของสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระมเหสีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมทั้งจารึกคำไว้อาลัยที่ทรงพระราชนิพนธ์ด้วยพระองค์เอง ไว้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

อนุสาวรีย์พระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าเสาวภาคย์นารีรัตน์และเจ้าฟ้าสามพระองค์ หรืออนุสาวรีย์ราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเศร้าโศกเสียดายพระทัยเป็นอย่างยิ่งด้วยทรงสูญเสียพระอัครชายาเธอฯ พระราชโอรส และพระราชธิดาถึง 3 พระองค์ ในปีเดียวกัน คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าศิริราชกกุธภัณฑ์ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2430 พระอรรคชายาเธอพระองค์เจ้าเสาวภาคย์นารีรัตน์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2430 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าพาหุรัตมณีมัย เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม พ.ศ. 2430 และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าตรีเพ็ชรุตม์ธำรง เมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2430 ดังนั้นในปี พ.ศ. 2431 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างอนุสาวรีย์ที่ระลึกทำด้วยหินอ่อนแกะสลักพระรูปเหมือนไว้ใกล้กับอนุสาวรีย์สมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ตลาดโก้งโค้ง (บ้านแสงโสม)

เป็นตลาดโบราณย้อนยุคที่น่าสนใจแห่งหนึ่งเรียกว่า “บ้านแสงโสม” ลักษณะเป็นบ้านเรือนไทยหมู่ใหญ่ คงความเป็นสถาปัตยกรรมไทยโบราณ และสามารถสัมผัสกับบรรยากาศเก่าๆ แบบสมัยกรุงศรีอยุธยา และพบกับวิถีชีวิตของไทยในอดีตที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

บริเวณบ้านแสงโสมในอดีตเป็นย่านขนอน (ด่านเก็บภาษีในอดีต) และเป็นสถานที่ที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้านานาชนิด ทั้งที่เป็นสินค้าชุมชนและสินค้าที่มาจากต่างเมือง ส่วนคำว่า ตลาดโก้งโค้งนั้น เป็นคำที่ใช้เรียกตลาดในสมัยโบราณที่เคยมีคู่กับกรุงศรีอยุธยามาเป็นเวลานาน โดยคนขายสินค้าจะนั่งขายสินค้าอยู่บนพื้นดิน ดังนั้นคนที่มาซื้อสินค้าจะต้อง โกง โกง เพื่อเลือกดูสินค้าที่ตนสนใจ โดยอากัปกิริยาโก้งโค้งของคนไทยนั้น ทำให้สุภาพ นุ่มนวล เป็นกิริยาที่แสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน

ภายในตลาดจำหน่ายพืชผัก ผลไม้ปลอดสารพิษจากสวนชุมชน สินค้าอุปโภคบริโภค อาหารคาว-หวานนาชนิด โดยพ่อค้าแม่ค้าจะแต่งกายชุดไทยย้อนยุค

2.2.4 จังหวัดอ่างทอง

พระสมเด็จเกษไชโย หลวงพ่อโตองค์ใหญ่ วีรไทยใจกล้า ตุ๊กตาชาววัง
โด่งดังจักสาน ถิ่นฐานทำกลอง เมืองสองพระนอน

อ่างทองเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยงานหัตถกรรมพื้นถิ่น ไม่ว่าจะเป็นงานปั้นตุ๊กตาชาววัง การทำกลอง การทำอิฐดินเผา หรือการผลิตเครื่องจักสาน ทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดเพลงพื้นบ้านลิเก เป็นจังหวัดบ้านเกิดของนายคอกนายทองแก้ววีรชนคนกล้าในศึกบางระจัน นอกจากนี้ยังเต็มไปด้วยวัดที่มีความสะอาดสวยงามและมีจุดเด่นที่น่าสนใจมากกว่า 200 วัด อันเป็นสถานที่ที่น่าศึกษาประวัติศาสตร์และเรื่องราวความเป็นมาในอดีตของชาติไทย ปัจจุบันจังหวัดอ่างทองมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) วัดป่าโมกวรวิหาร

เป็นพระอารามหลวง อยู่ในเขตเทศบาลตำบลป่าโมก สิ่งที่น่าสนใจในวัด ได้แก่ วิหารพระพุทธไสยาสน์ ตัววิหารสร้างในสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธไสยาสน์ ซึ่งเป็นพระนอนที่มีขนาดใหญ่ ความยาวจากพระเมาลีถึงพระบาท 22.58 เมตร องค์พระก่ออิฐถือปูนปิดทอง สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสุโขทัย ด้านหน้าพระวิหารเป็นที่ประดิษฐานของ พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ ในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ก่อนที่จะยกทัพไปรบกับพระมหาอุปราชา ก็ได้เสด็จมาชุมนุมพลที่วัดนี้ และได้ถวายการสักการบูชาพระพุทธรูปองค์นี้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) วัดท่าสุทธาวาส

วัดเก่าแก่สมัยอยุธยาตอนต้น ในการศึกสงครามครั้งกรุงศรีอยุธยา บริเวณวัดท่าสุทธาวาสเป็นเส้นทางเดินทัพข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ตรงบริเวณนี้สมเด็จพระเพทรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงรับไว้ในพระอุปถัมภ์ มีการจัดสร้างพลับพลาที่ประทับกลางสระน้ำ ข้างพลับพลาที่ประทับเป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและสมเด็จพระเอกาทศรถ ภายในพระอุโบสถมีภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่องพระมหาชนก ประวิติเมืองอ่างทอง และภาพฝีพระหัตถ์สมเด็จพระเพทรัตนราชสุดาฯ นอกจากนี้ภายในบริเวณวัดยังเป็นศูนย์ศึกษาชาววัง ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชประสงค์ด้วย

3) สวนนภธรรมชาติ

ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านพราน ห่างจากจังหวัดประมาณ 24 กิโลเมตร บริเวณสวนนภ จะมียกท่อนาหลากหลายชนิดนับหมื่นๆ ตัว มาอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ มีทั้งนกกระยาง นกปากห่าง นกกาน้ำ นกกระเต็น นกอีเสือ ฯลฯ บางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์และชมได้ยาก

4) หมู่บ้านทำกลองตำบลเอกราช

ตั้งอยู่หลังตลาดป่าโมก ริมฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยเริ่มผลิตกลองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2470 หลังจากเสร็จฤดูทำนา ไม้ที่นิยมนำมาทำกลอง คือ ไม้ฉำฉา กลองที่ทำมีตั้งแต่ขนาดเล็ก ที่นิยมซื้อซื้อหาไว้เป็นของที่ระลึกจนถึงขนาดใหญ่ เช่น กลองทัด สิ่งที่น่าสนใจ ได้แก่ กรรมวิธีการทำกลองตั้งแต่เริ่มกลึงไม้เรื่อยไปจนถึงการขึ้นกลอง การฝังหมุด

2.2.5 จังหวัดสิงห์บุรี

ถิ่นวีรชนคนกล้า คู่หล้าพระนอน นามกระฉ่อนปลาแม่ลา ย่านการค้าภาคกลาง

จังหวัดสิงห์บุรี เมืองอันยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย ด้วยเรื่องราววีรกรรมการสู้รบของชาวบ้านบางระจัน มีแม่น้ำสามสายไหลผ่านคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำน้อย แม่น้ำลพบุรี สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเล็งเห็นว่า “เมืองสิงห์บุรีเป็นเมืองใหญ่และเก่ามาก มีป้อมปราการ วัง วัดมหาธาตุ และสิ่งสำคัญคือ พระนอนจักรสีห์ที่ใหญ่กว่าพระนอนองค์อื่นๆ ในเมืองไทย ทำเป็นแบบพระนอนอินเดียเหมือนเช่นที่ถ้ำเมืองยะลา เมืองสิงห์บุรีเรียกชื่อต่างกันดังนี้คือ เมืองสิงหราชาธิราช เมืองสิงหราชา เป็นเมืองที่ตั้งอยู่ริมน้ำจักรสีห์อันเป็นลำน้ำใหญ่ห่างจากแม่น้ำเจ้าพระยา 200 เส้น เพราะแม่น้ำจักรสีห์ตื่นเงิน เมืองสิงห์จึงกลายเป็นเมืองลิ้นลับ” เมืองสิงห์บุรีตั้งขึ้นเป็นจังหวัดสิงห์บุรีเมื่อปี พ.ศ. 2438 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสน่ห์ของเมืองสิงห์บุรี คือ การตั้งชื่อถนนในเมืองเป็นชื่อวีรชนบ้านบางระจัน เช่น ถนนนายแท่น ถนนนายดอก ถนนนายอิน ถนนนายเมือง ถนนขุนสรรค์ เป็นต้น และนอกจากนี้จังหวัดสิงห์บุรียังเป็นเมืองที่มีวัดมากมายทั้งเก่าและใหม่ต่างยุคกัน ปัจจุบันจังหวัดสิงห์บุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) วัดโพธิ์เก้าต้น (วัดไม้แดง)

วัดโพธิ์เก้าต้น หรือวัดไม้แดง ตั้งอยู่ตรงข้ามกับอนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจัน เป็นสถานที่ที่วีรชนชาวบ้านบางระจันเคยใช้เป็นที่พักในการต่อต้านพม่าที่ยกกองทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา ชาวบ้านเรียกวัดนี้ว่า “วัดไม้แดง” เพราะภายในบริเวณ มีต้นไม้แดง ซึ่งชาวบ้านถือกันว่าเป็น ไม้ศักดิ์สิทธิ์ ในบริเวณวัดมี “วิหารพระอาจารย์ธรรมโชติ” เป็นวิหารทรงจตุรมุข พระอาจารย์เป็นผู้นำสำคัญของชาวบ้าน และยังมีศาลรวมวิญญาณวีรชนค่ายบางระจันตั้งอยู่ใกล้ริมรั้ว ส่วนหน้าวัดมีการจำลองค่ายบางระจันตามประวัติศาสตร์ไว้ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษา กรมศิลปากร ได้ขึ้นทะเบียนวัดโพธิ์เก้าต้นเป็นโบราณสถานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2498

2) อนุสาวรีย์วีรชนและอุทยานค่ายบางระจัน

อนุสาวรีย์วีรชนค่ายบางระจันเป็นรูปหล่อประติมากรรมของหัวหน้าชาวบ้านค่ายบางระจัน ทั้ง 11 คน สร้างโดยกรมศิลปากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเปิดอนุสาวรีย์นี้เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2519 ค่ายบางระจันมีความสำคัญยิ่งทางประวัติศาสตร์ ผืนแผ่นดินแห่งนี้ได้บันทึกเหตุการณ์ความกล้าหาญและเสียสละของวีรชนไทยที่เกิดขึ้น ในครั้งนั้นชาวบ้านบางระจันได้รวมพลังกันต่อสู้กับกองทัพพม่าซึ่งมีจำนวนมากมาย โดยพม่าต้องยกทัพเข้าตีหมู่บ้านนี้ถึง 8 ครั้ง ใช้เวลา 5 เดือน จึงเอาชนะได้ นับเป็นอนุสาวรีย์ที่มีความสำคัญยิ่งแห่งหนึ่ง ค่ายบางระจันในปัจจุบันได้สร้างจำลองโดยอาศัยรูปแบบค่ายในสมัยโบราณ และภายในบริเวณยังมีอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์วีรชนค่ายบางระจัน ห้องนิทรรศการแบ่งออกเป็นห้องต่างๆ ห้องแรก แสดงเรื่องค่ายบางระจัน เครื่องใช้โบราณ แหล่งเตาเผาแม่น้ำน้อย หนองใหญ่ ห้องที่สอง จัดแสดงมรดกเมืองสิงห์บุรี ห้องที่สาม แสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเมืองสิงห์บุรีและของดีเมืองสิงห์บุรี

3) อุทยานแม่ลามาหาราชาสูตรณ์

มีพื้นที่อยู่ในเขตอำเภออินทร์บุรีและอำเภอบางระจัน คำว่า “แม่ลา” เป็นชื่อลำน้ำสายหนึ่งในท้องที่จังหวัดสิงห์บุรี ไหลผ่านพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภออินทร์บุรี อำเภอบางระจัน และอำเภอเมืองสิงห์บุรี เป็นลำน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยอาหารของปลา ฉะนั้นปลาที่จับได้จากลำน้ำแม่ลาจึงมีรสชาติอร่อย อ้วน เนื้อนุ่ม มัน โดยเฉพาะปลาช่อนแม่ลา ซึ่งเป็นอาหารและของฝากที่ขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี ปัจจุบันปลาช่อนแม่ลาหายากขึ้นทุกวัน ทางราชการจึงหาทางอนุรักษ์และฟื้นฟู โดยขุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลอกลำนน้ำ และสร้างอุทยานแม่ตามหาราชาอนุสรณ์ขึ้นริมฝั่งแม่น้ำลาการ้อย โคจรอบๆ บริเวณอาคาร ได้จัดให้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน

4) ลำแม่น้ำน้อย

การท่องเที่ยวชมธรรมชาติ 2 ฝั่งแม่น้ำน้อย คูรูปแบบวิถีชีวิตชาวบ้าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ นอกจากนี้มีกิจกรรมปั่นจักรยานเลียบลำแม่น้ำน้อย เส้นทางล่องเรือเริ่มจากจุดล่องเรือท่าเรือสิงห์แม่น้ำน้อย ก่อนถึงวัดน้อยนางหงษ์ ในเขตอำเภอบางระจัน ล่องไปจนถึงวัดพิศุทธอง อำเภอท่าช้าง ใช้เวลาไป-กลับประมาณ 3 ชั่วโมง ผ่านไปตามชุมชนหมู่บ้านที่สงบร่มรื่น สามารถเห็นวิถีชีวิตและธรรมชาติที่สวยงามสองฟากฝั่งคลอง

2.2.6 จังหวัดชัยนาท

หลวงปู่ศุขลือชา เขื่อนเจ้าพระยาลือชื่อ นามระบือสวนนก ส้มโอดกขาวแตงกวา

ชัยนาท มีความหมายว่า ชัยชนะที่มีเสียงบันลือ เป็นเมืองโบราณเมืองหนึ่ง ตัวเมืองเดิมอยู่บริเวณฝั่งขวาแม่น้ำเจ้าพระยาที่ปากคลองแพรกศรีราชาใต้ปากลำนน้ำเก่า ตั้งขึ้นหลังเมืองพันธุวัติ (สุพรรณบุรี) เป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย สร้างในสมัยพญาเลอไทแห่งกรุงสุโขทัย ระหว่าง พ.ศ. 1860-1879 เมืองนี้ได้ชื่อว่า เมืองแพรก หรือเมืองสรรค์ มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านทางใต้ เมื่อกรุงสุโขทัยเสื่อมอำนาจลง เมืองแพรกได้กลายเป็นเมืองหน้าด่านทางตอนเหนือของกรุงศรีอยุธยา ต่อมาได้เกิดชุมชนใหม่ไม่ไกลจากเมืองสรรค์ มีเจ้าสามพระยาเป็นผูกรองเมือง ซึ่งต่อมาได้ขึ้นครองกรุงศรีอยุธยา ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 เมืองที่เกิดขึ้นใหม่นี้เป็นเมืองใหญ่ มีชื่อว่า ชัยนาท ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ย้ายตัวเมืองจากบริเวณแหลมยางมาตั้งตรงฝั่งซ้ายแม่น้ำเจ้าพระยา ชัยนาทเป็นเมืองยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เคยใช้เป็นที่ตั้งทัพรับศึกพม่าหลายครั้ง และมีชัยทุกครั้งไป จึงเป็นที่มาของชื่อเมืองชัยนาทแห่งนี้

นอกจากชัยนาทจะเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานแล้ว ยังมีชื่อเสียงและมีสินค้าด้านหัตถกรรม การจักสาน การปั้น การทอ การทำเครื่องเบญจรงค์ที่มีฝีมือปราณีต รูปแบบทันสมัย ราคาข่อมเยา มีตลาดการจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยฝีมือของชาวบ้านกลุ่มต่างๆ ด้วยปัจจุบันจังหวัดชัยนาทมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) วัดปากคลองมะขามเฒ่า (วัดหลวงปู่ศุข)

ตั้งอยู่บริเวณปากคลองมะขามเฒ่า (แม่น้ำท่าจีน) สาเหตุที่เรียกว่า “วัดปากคลองมะขามเฒ่า” เนื่องจากเดิมมีต้นมะขามเก่าแก่อยู่ต้นหนึ่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาหน้าวัด วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่มิที่วทัศน์ที่สวยงามน่ารื่นรมย์ และมีชื่อเสียงด้านพระเครื่องด้วยหลวงปู่ศุข แห่งวัดปากคลองมะขามเฒ่า หลวงปู่ศุขเป็นเกจิอาจารย์ที่ประชาชนต่างเลื่อมใสศรัทธาท่านในด้านความศักดิ์สิทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัจจุบันวัดปากคลองมะขามเฒ่ายังมีกุฏิของท่านเป็นแบบทรงไทยโบราณ ภาพถ่ายและข้าวของเครื่องใช้ หุ่นจี๊ผึ่งและรูปหล่อของหลวงปู่ศุข พร้อมด้วยรูปหล่อกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ไว้ให้เป็นที่สักการะบูชา สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ภาพเขียนฝีพระหัตถ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ในพระอุโบสถติดอยู่ตามผนังเป็นภาพพุทธประวัติ ที่ทรงวาดร่วมกับข้าราชการบริพาร ทั้งหมดเขียนด้วยอักษรขอมผนังด้านใต้มีภาพเขียนบอกเวลาที่เขียนไว้คือปี พ.ศ. 2433 เพื่อถวายหลวงปู่ศุข เมื่อครั้งสร้างพระอุโบสถซึ่งทางวัดยังคงอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี

2) วัดธรรมามูลวรวิหาร

วัดคู่บ้านคู่เมืองชัยนาทมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งอยู่บนไหล่เขาธรรมามูล ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ภายในวิหารของวัดมีหลวงพ่อธรรมจักร เป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติประทับบนฐานรูปดอกบัว เป็นศิลปะประยุคสมัยเชียงแสนตอนปลายถึงสุโขทัยตอนต้น ผสมกับสมัยอยุธยา มีรูปพระธรรมจักรปรากฏอยู่กลางฝ่าพระหัตถ์เบื้องขวา เข้าใจว่าเป็นความคิดของช่างสมัยนั้นที่ตั้งใจสร้างพระพุทธรูปองค์นี้ให้มีเครื่องหมายแห่งมหาปริสัลักษณ์ะ (เป็นลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ ตามคติอินเดีย เช่น ในฝ่าเท้ามีจักรลักษณะ มีลายตาข่ายในฝ่ามือฝ่าเท้า ข้อเท้าเหมือนสังข์ที่ตั้งขึ้น กางเหมือนกางราชสีห์ เป็นต้น) และสิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ใบเสมา เป็นศิลาทรายสีแดงตั้งรายรอบพระอุโบสถ สลักลวดลายแบบสมัยอยุธยา ทุกปีจะมีงานนมัสการหลวงพ่อธรรมจักรเป็นประจำปีละ 2 ครั้ง คือ วันขึ้น 4-8 ค่ำเดือน 6 และแรม 4-8 ค่ำ เดือน 11

3) เขื่อนเจ้าพระยา

เขื่อนขนาดใหญ่สร้างเป็นแห่งแรกของประเทศ ลักษณะของเขื่อนมีความยาว 237.50 เมตร สูง 16.5 เมตร เขื่อนมีช่องระบาย 16 ช่อง มีประตูเรือติดกับเขื่อนด้านขวา กว้าง 14 เมตร สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2500 เรือขนาดใหญ่สามารถผ่านเข้าออกได้ บริเวณเขื่อนมีความสวยงามตามธรรมชาติ ช่วงเดือนมกราคม จะมีฝูงนกเป็ดน้ำนับหมื่นตัวมาอาศัยหากินอยู่ในแม่น้ำบริเวณเหนือเขื่อน เขื่อนนี้ใช้ประโยชน์ทั้งด้านการชลประทาน การทกน้ำเพื่อการเกษตร โดยระบายน้ำจากแม่น้ำในภาคเหนือสู่ภาคกลางและอ่าวไทย และยังผลิตไฟฟ้าใช้ภายในจังหวัดด้วย

4) สวนนกชัยนาท

สวนนกชัยนาท เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชัยนาท เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. 2526 ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาพลอง หมู่ที่ 4 ตำบลเขาท่าพระ ตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน (ทางหลวงหมายเลข 1) ก่อนถึงตัวเมือง 4 กิโลเมตร สวนนกชัยนาท มีพื้นที่ 248 ไร่ มีกรงนกที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเอเชีย ครอบคลุมพื้นที่ 26 ไร่ โดยปล่อยพันธุ์นกต่างๆ ให้อยู่อย่างธรรมชาติ นอกจากนั้นยังมีกรงนกขนาดกลางและขนาดเล็กอีก 63 กรง มีสวนหย่อม สวนงู สวนกระต่าย สวนสัตว์ป่า เช่น ละมั่ง เลียงผา กวาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ควา เนื้อทราย มีศาลากลางน้ำ อาคารจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก และมีพิพิธภัณฑ์ปลาน้ำจืดเป็นปลา จากแม่น้ำเจ้าพระยา 63 ชนิด เช่น ปลาเสือตอ ปลาดองลาย ปลาเสือสุมาตรา ปลาแคหิน เป็นต้น

2.2.7 จังหวัดสระบุรี

พระพุทธบาทสูงค่า เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ฐานผลิตอุตสาหกรรม

เกษตรนำล้ำแหล่งท่องเที่ยว หนึ่งเดียวกะหรีปีบนมดีประเพณีตักบาตรดอกไม้งาม

เหลืองอร่ามทุ่งทานตะวัน ลือลั่นเมืองชุมทาง

จังหวัดสระบุรี เป็นเมืองสำคัญแต่โบราณ สันนิษฐานว่าตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2092 ในรัชสมัย สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ การตั้งเมืองนี้สันนิษฐานว่าพระองค์โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งพื้นที่เขตเมืองลพบุรี กับเมืองนครนายกบางส่วนมารวมกัน ตั้งขึ้นเป็นเมืองสระบุรี ทั้งนี้เพื่อต้องการให้เป็นศูนย์ระดม พลเมืองในยามศึกสงคราม เพราะฉะนั้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมามีกพบเรื่องราวของจังหวัด สระบุรีเกี่ยวกับการศึกสงครามอยู่เสมอ สำหรับที่มาของคำว่า “สระบุรี” สันนิษฐานว่า เพราะเหตุที่ ทำเลที่ตั้งครั้งแรกมีบึงอยู่ใกล้ คือ “บึงหนองไฉ่” เมื่อตั้งเมืองขึ้นจึงได้นำเอาคำว่า “สระ” มารวมเข้ากัน กับคำว่า “บุรี” เป็นชื่อเมือง “สระบุรี” ปัจจุบันจังหวัดสระบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) วัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร

เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2167 ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ปุชนิยสถานที่สำคัญคือ รอยพระพุทธบาทที่ประทับบนแผ่นดินเหนียวไหลเขาสุวรรณบรรพต หรือเขา สัจจพันธคีรี รอยพระพุทธบาทมีความกว้าง 21 นิ้ว ยาว 60 นิ้ว ลึก 11 นิ้ว ค้นพบในสมัยพระเจ้าทรง ธรรม พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นรอยพระพุทธบาทตามลักษณะ 108 ประการ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สร้าง มณฑปชั่วคราวครอบรอยพระพุทธบาทไว้ ต่อมามีการสร้างต่อเติมกันอีกหลายสมัย และยังพบรอย จารึกพระปรมาภิไธยย่อ จปร. ที่ก้อนหินขนาดใหญ่ สูงจากพื้น 160 เซนติเมตร เมื่อครั้งเสด็จนมัสการ รอยพระพุทธบาท

ลักษณะของพระมณฑป เป็นอาคารรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ประกอบเครื่องยอดรูปปราสาท 7 ชั้น มุงกระเบื้องเคลือบสีเขียว มีชുമันแบนลงประดับทุกชั้น มีเสาข้อมุมไม้สิบสอง ปิดทองประดับ กระจกโดยรอบฝาผนังด้านนอกปิดทองประดับกระจกเป็นรูปเทพพนม พุ่มข้าวบิณฑ์ บานประตูพระ มณฑปเป็นงานศิลปกรรมประดับมุกชั้นเยี่ยมของเมืองไทย พื้นภายในปูด้วยเสื่อเงินสาน ทางขึ้นพระ มณฑปเป็นบันไดนาคสามสาย หมายถึง บันไดเงิน บันไดทอง และบันไดแก้ว ที่ทอดลงจากสวรรค์ หัว นาคที่เชิงบันไดหล่อด้วยทองสำริด เป็นนาค 5 เศียร บริเวณรอบพระมณฑปมีระฆังแขวนเรียงราย เพื่อให้ผู้ที่มานมัสการ ได้ตีแผ่ส่วนกุศลแก่เพื่อนทั้งหลาย พระอุโบสถและพระวิหารต่างๆ ที่อยู่ราย รอบ ล้วนสร้างตามแบบศิลปกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยาและตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ในบริเวณวัดยังมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระพุทธรบาท (วิหารหลวง) ซึ่งเป็นเก็บรวบรวมศิลปวัตถุอันมีค่า วิหารหลวงจะเปิดให้ชมเฉพาะช่วงที่มีงานเทศกาลนมัสการพระพุทธรบาทซึ่งปกติจัดให้มีปีละ 2 ครั้ง คือ ขึ้น 8 ค่ำ เดือน 3 จนถึงแรม 1 ค่ำ และขึ้น 8 ค่ำ เดือน 4 จนถึงแรม 1 ค่ำ และงานประเพณีตัดกบาตรดอกไม้ซึ่งเป็นประจำทุกปี ในวันเข้าพรรษา ตรงกับวันแรม 1 ค่ำเดือน 8 (ประมาณเดือนกรกฎาคม) โดยจะมีการทำบุญตัดกบาตรด้วยข้าวสุกที่วัดพระพุทธรบาทราชวรมหาวิหาร และจะไปเก็บดอกไม้ที่ชาวบ้านเรียกว่าดอกไม้เข้าพรรษา เพราะมีเฉพาะในเดือน 8 เท่านั้น เพื่อนำไปตัดกบาตรในตอนบ่ายของวันเดียวกัน

2) ศูนย์ศึกษาธรรมชาติและท่องเที่ยวเชิงนิเวศเจ็ดคด-โป่งก้อนเส้า

มีพื้นที่ 13,750 ไร่ มีความอุดมสมบูรณ์และหลากหลายทางชีวภาพทั้งพันธุ์พืชและสัตว์ป่านานาชนิด พื้นที่ติดต่อกับด้านตะวันตกของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ประกอบด้วยสังคมป่าหลายชนิด ได้แก่ ป่าดิบแล้ง ป่าดงดิบชื้น ป่าเบญจพรรณ และทุ่งหญ้า ก่อให้เกิดความหลากหลายของพันธุ์พืชเป็นต้นกำเนิดของน้ำตกต่างๆ ในพื้นที่ พันธุ์ไม้ที่พบมีจำพวกพืชสมุนไพร เช่น พญามณีฤทธิ์ ม้ากระทืบโรง กราวเครือ ว่าน รวมทั้งเห็ดชนิดต่างๆ เช่น เห็ดแชมเปญ เห็ดปากหมูฯ สัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในบริเวณ ได้แก่ ช้างป่า กระทิง หมี กวาง เก้ง นางอาย อีเห็น กระเจง หมูป่า และนกอีกประมาณ 158 ชนิด เช่น โพระดก หัวขวาน กระแตแต้แวด โปรด ขุนแผน ฯลฯ บินข้ามไปมาระหว่างศูนย์กับเขาใหญ่

จากที่ทำการมีเส้นทางเดินป่าไปยังน้ำตกต่างๆ แบ่งเป็นวงรอบ ได้แก่ **รอบเล็ก (น้ำตกเจ็ดคดเหนือ)** ระยะทาง 1.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง **รอบกลาง (น้ำตกเจ็ดคดเหนือ กลาง ใต้)** น้ำตกเจ็ดคดเหนือ เป็นน้ำตกสูง 4 ชั้น รยล้อมด้วยป่าไผ่ ในช่วงเดือนธันวาคมตามลำห้วยจากน้ำตกจะมีดอกไม้ขึ้นตลอดเส้นทาง เดินลงมาทางทิศใต้ตามลำห้วยเจ็ดคดประมาณ 150 เมตร จะพบ น้ำตกเจ็ดคดกลาง ซึ่งเป็นน้ำตกชั้นเดียว มีแอ่งน้ำขนาดใหญ่ให้ลงเล่นน้ำได้ หากเดินต่อไปอีกประมาณ 150 เมตร ก็จะถึงน้ำตกเจ็ดคดใต้ เป็นน้ำตกชั้นเดียวที่มีความสวยงาม สูงประมาณ 40 เมตร เป็นน้ำตกที่ตกลงมาตั้งฉากกับลำห้วยเจ็ดคด สองข้างทางของลำห้วยเจ็ดคดเต็มไปด้วยดินไผ่นานาพันธุ์ เช่น เอื้องหมายนา ดอกพนมสวรรค์ ต้นไคร้ น้ำ เฟิร์น ก้านดำ กระแตไต่ไม้ ฯลฯ และสัตว์นานาชนิด เช่น ปูหิน เมล่งปอ น้ำตก และผีเสื้อหลากสีสัน รวมระยะทางทั้งสิ้น 3 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที **รอบใหญ่ (น้ำตกเจ็ดคดเหนือ กลาง ใต้ และน้ำตกเจ็ดคดใหญ่)** เป็นเส้นทางที่สวยงามที่สุด น้ำตกเจ็ดคดใหญ่จะมีน้ำตลอดทั้งปี ซึ่งน้ำตกอื่นๆ จะมีน้ำเฉพาะในช่วงฤดูฝน เส้นทางนี้มีระยะทางเดิน 4 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 4 ชั่วโมง และมีเส้นทางไปยังน้ำตกอื่นๆ ได้แก่ น้ำตกเขาแรด เป็นเส้นทางที่ค้างคืนได้ น้ำตกโกรกอิตก เป็นน้ำตกที่สวยงามมากและมีความสูงถึง 7 ชั้น หรือประมาณ 350 กว่าเมตร เหมาะสำหรับผู้รักการผจญภัย ต้องเดินเท้าเข้าไปเนื่องจากเส้นทางเข้าถึงน้ำตกค่อนข้างยากลำบาก ใช้ระยะเวลาประมาณ 7-8 ชั่วโมง นักท่องเที่ยวต้องมีอุปกรณ์พร้อมและมีร่างกายที่แข็งแรง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ก็คุ้มค่าเพราะน้ำตกโกรกอีกก โดยเฉพาะชั้นที่ 6 และ 7 มีความสวยงามเป็นพิเศษ เส้นทางนี้จุดเริ่มต้นอยู่ที่บ้านตะโกด้าน อยู่ห่างจากศูนย์ประมาณ 20 กิโลเมตร ต้องมาถึงศูนย์ก่อน 7 โมงเช้า สามารถค้างคืนได้

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ มีอยู่ด้วยกัน 3 เส้นทาง ได้แก่ **เส้นทางที่ 1** จากจุดชมวิวซึ่งตั้งอยู่ห่างจากที่ทำกรฯ 12 กิโลเมตร และสามารถชมทิวทัศน์พระอาทิตย์ตกยามเย็นได้ ไปอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ระยะทาง 1.5 กม. ใช้เวลา 1 ชั่วโมงครึ่ง **เส้นทางที่ 2** จากอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ไปน้ำตกหินดาตเป็นน้ำตกชั้นเดียว แต่กว้าง บริเวณโดยรอบคดรายด้วยพรรณไม้ที่สวยงาม เช่น กล้วยไม้ ถิ่นมังกร ดอกเทียน เป็นต้น และไปยังน้ำตกคลองผักหนาม กลับมายังอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ระยะทาง 4 กม. ใช้เวลา 4 ชั่วโมง **เส้นทางที่ 3** จากอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ไปน้ำตกเจ็ดคตเหนือ เจ็ดคตกลาง เจ็ดคตใต้ กลับมายังอ่างเก็บน้ำซับป่าว่าน ระยะทาง 4 กม. ใช้เวลา 4 ชั่วโมง

3) ศูนย์การเรียนรู้ทอผ้าตำบลต้นตาล

ชุมชนดั้งเดิมในกลุ่มชาติพันธุ์ไท-ขวน ที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานนานกว่า 200 ปี ยังคงยึดมั่นในอัตลักษณ์และขนบธรรมเนียมไท-ขวน ชาวบ้านต้นตาลมีฝีมือในการทอผ้าและศิลปหัตถกรรมที่ประณีตสวยงาม จนมีการก่อตั้งกลุ่มสตรีทอผ้าขึ้น โดยชาวบ้านที่ว่างงานรวมตัวกันใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การทอผ้าที่ครบวงจรให้กับเยาวชนและบุคคลทั่วไป โดยผ้าที่ทอมีหลายแบบ ได้แก่ ผ้าขาวม้า ผ้าพื้น ผ้าสีเขา (สีตะกอก) ผ้าลายดอกพิกุลซึ่งเป็นลายแบบโบราณของคนไท-ขวน ชุมชนบ้านต้นตาลได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม

4) ทุ่งทานตะวัน

เทศกาลท่องเที่ยวทุ่งทานตะวัน จังหวัดสระบุรี ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ที่อำเภออมกเหล็ก แก่งคอย วังม่วง เฉลิมพระเกียรติ พระพุทธบาท วิหารแดง หนองโดน และอำเภอเมือง จะมีบรรยากาศแบบชาวทุ่ง โดยดอกทานตะวันบานสลักกับทุ่งข้าวฟ่าง หรือดอกทานตะวันบานในทุ่งนา นักท่องเที่ยวที่ต้องการนั่งรถไฟผ่านทุ่งทานตะวัน (ระหว่างกลางเดือนธันวาคม ถึงปลายเดือน) ต้องนั่งรถไฟสายกรุงเทพฯ-หนองคาย เมื่อเดินทางเข้าพื้นที่ตำบลท่าคล้อ และตำบลหินซ้อ อำเภอกำแพงคอย ตลอดแนวสองข้างทางรถไฟจะพบกับทุ่งทานตะวันเหลืองอร่ามท่ามกลางสายลมหนาวพัดเย็นสบาย นอกนั้นยังได้ชมธรรมชาติท่ามกลางสายลมหนาวที่พัดผ่านบรรยากาศเนินเขา ทุ่งหญ้า ฟาร์มม้า โคนม และไร่องุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.8 จังหวัดลพบุรี

วังนารายณ์คู่บ้าน ศาลพระกาฬคู่เมือง ปรางค์สามยอดลือเลื่อง
เมืองแห่งดินสอพอง แผ่นดินทองสมเด็จพระนารายณ์

ลพบุรีเป็นเมืองแห่งความหลากหลายและต่อเนื่องทางวัฒนธรรมยาวนานกว่า 3,000 ปี ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน ค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ตั้งแต่สมัยทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) ลพบุรีอยู่ใต้อำนาจมอญและขอมจนกระทั่งในตอนต้นของพุทธศตวรรษที่ 19 คนไทยจึงเริ่มมีอำนาจขึ้นในดินแดนแถบนี้ ในรัชสมัยของพระเจ้าอู่ทองปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ลพบุรีมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวง

สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ลพบุรีได้รับการทำนุบำรุงครั้งใหญ่ สืบเนื่องมาจากการคุกคามของชนชาติฮอลันดาที่ติดต่อค้าขายกับไทย ทำให้สมเด็จพระนารายณ์ทรงเห็นว่ากรุงศรีอยุธยานั้นไม่สู้ปลอดภัยจากการปิดล้อมระดมยิงของข้าศึกหากเกิดสงคราม จึงได้สร้างเมืองลพบุรีเป็นราชธานีที่สองขึ้น เพราะลพบุรีมีลักษณะทางยุทธศาสตร์เหมาะสม สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ประทับอยู่ที่ลพบุรีเป็นส่วนใหญ่ และโปรดให้ทูตและชาวต่างประเทศเข้าเฝ้าพระองค์ที่เมืองนี้หลายครั้ง

ในรัชสมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดฯ ให้บูรณะเมืองลพบุรี ซ่อมกำแพง ป้อม และประตูพระราชวังที่ชำรุดทรุดโทรม และสร้างพระที่นั่งพิมานมงกุฎขึ้นในพระราชวังเป็นที่ประทับ และพระราชทานนามว่า “พระนารายณ์ราชนิเวศน์” ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ลพบุรีได้รับการทำนุบำรุงอีกครั้งหนึ่งในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งได้สร้างเมืองลพบุรีใหม่อันเป็นเมืองทหารอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของทางรถไฟ มีอาณาเขตกว้างขวาง ส่วนเมืองเก่าตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของทางรถไฟ เมืองลพบุรีจึงเป็นศูนย์กลางสำคัญทางยุทธศาสตร์เมืองหนึ่งในปัจจุบันนี้ ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญ เช่น

1) พระนารายณ์ราชนิเวศน์

สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดฯ ให้สร้างขึ้น เพื่อใช้เป็นที่ประทับ แบ่งเป็นเขตพระราชฐานชั้นนอก เขตพระราชฐานชั้นกลาง และเขตพระราชฐานชั้นใน กำแพงพระราชวังก่ออิฐถือปูนมีใบเสมาเรียงรายบนสันกำแพงมีซุ้มประตูทั้งหมด 11 ประตู ประตูทางเข้าเป็นทรงจตุรมุข มีช่องทางเข้าโค้งแหลม ตรงจั่วซุ้มประตูตกแต่งลายกระจังปูนปั้นที่วิวัฒนาการมาจากดอกบัว ที่ซุ้มประตูและกำแพงพระราชฐานชั้นกลางและชั้นในมีช่องเล็กๆ เจาะเป็นรูปโค้งแหลมคล้ายบัวเรียงเป็นแถวสำหรับวางตะเกียง ประมาณ 2,000 ช่อง ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้ซ่อมแซมขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2399 เพื่อให้เป็นราชธานีชั้นใน และพระราชทานชื่อว่า “พระนารายณ์ราชนิเวศน์”

สิ่งก่อสร้างภายในพระราชวังแบ่งตามยุคสมัยเป็น 2 กลุ่ม คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระที่นั่งดุสิตสวรรค์ธัญญมหาปราสาท เป็นพระที่นั่งศิลปกรรมแบบไทยและฝรั่งเศสผสมกัน เดิมเป็นท้องพระโรงมียอดแหลมทรงมณฑป ตรงกลางท้องพระโรงมีสีหบัญชร ซึ่งเป็นที่เสด็จออกเพื่อ ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับผู้เข้าเฝ้า ประตูและหน้าต่างท้องพระโรงซึ่งอยู่ด้านหน้าทำเป็นโค้งแหลม ส่วนตัวมณฑปซึ่งอยู่ด้านหลังทำประตูหน้าต่างเป็นซุ้มแบบไทย คือ ซุ้มเรือนแก้วฐานสิงห์ ผนังด้าน นอกพระที่นั่งตรงมณฑปชั้นล่างเจาะเป็นช่องโค้งแหลมไว้สำหรับวางตะเกียง ซึ่งจะเห็นได้อีกเป็น จำนวนมากตามซุ้มประตูและกำแพงของพระราชวัง สมเด็จพระนารายณ์ฯ เคยเสด็จออกรับคณะ ราชทูตฝรั่งเศส เชอวาเลีย เดอ โชมองต์ ที่พระที่นั่งองค์นี้ในปี พ.ศ. 2228 ด้วย

พระที่นั่งจันทรพิศาล เป็นที่ประทับของสมเด็จพระนารายณ์ฯ ที่สร้างทับลงไปบนรากฐานเดิม ของพระที่นั่ง ซึ่งพระรามศวร โอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสร้างเมื่อครั้งครองเมืองลพบุรี พระที่นั่งองค์นี้เป็นสถาปัตยกรรมแบบไทยแท้ ด้านหน้ามีมุขเด็จ ภายหลังเมื่อได้สร้างพระที่นั่งสุทธา สวรรค์ขึ้น สมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงย้ายไปประทับที่พระที่นั่งองค์ใหม่ และโปรดให้ใช้พระที่นั่ง จันทรพิศาลเป็นที่ออกขุนนาง ปัจจุบันตัวอาคารใช้เป็นพิพิธภัณฑฯ จัดแสดงเรื่องราวพระราชประวัติ ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชและงานประณีตศิลป์สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์

พระที่นั่งสุทธาสวรรค์ เป็นที่ประทับส่วนพระองค์ของสมเด็จพระนารายณ์ฯ ตั้งอยู่ในเขต พระราชฐานชั้นใน สมเด็จพระนารายณ์ฯ สวรรคต ณ พระที่นั่งองค์นี้ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2231

ตึกพระเจ้าเหา ตึกหลังนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยสมเด็จพระนารายณ์ฯ ได้ อย่างชัดเจนมาก เป็นตึกที่สร้างเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกพื้นสูงขึ้นไปประมาณ 1 เมตร ตัวตึกเป็น รูปทรงไทย ฐานก่อด้วยศิลาแลง และจึงก่ออิฐขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง ปัจจุบันเหลือแต่ผนังประตูหน้าต่าง ทำ เป็นซุ้มเรือนแก้วฐานสิงห์ ปัจจุบันคงปรากฏให้เห็นอยู่ ด้วยเหตุว่าภายในตึกมีฐานชุกชีปรากฏให้ เห็นอยู่และชาวฝรั่งเศสได้ระบุว่า เป็นวัด จึงสันนิษฐานว่าเป็นหอพระประจำพระราชวัง ตึกพระเจ้าเหา หรือ “พระเจ้าเหา” (เหาเป็นภาษาไทยโบราณ หมายถึงท้องฟ้า) ในตอนปลายรัชสมัยสมเด็จพระ นารายณ์ฯ พระเพทราชา และขุนหลวงสรศักดิ์ใช้ตึกพระเจ้าเหาเป็นที่นัดแนะประชุมขุนนางและทหาร เพื่อแย่งชิงราชสมบัติขณะที่ยังสมเด็จพระนารายณ์ฯ ทรงพระประชวรหนัก

ตึกรับรองแขกเมือง ตั้งอยู่ใกล้กับหมู่ตึกสิบสองท้องพระคลัง เป็นสถาปัตยกรรมแบบฝรั่งเศส

พระคลังศุภรัตน์ (หมู่ตึกสิบสองท้องพระคลัง) เป็นหมู่ตึกตั้งอยู่ระหว่างอ่างเก็บน้ำประปาและ ตึกซึ่งใช้เป็นสถานที่พระราชทานเลี้ยงชาวต่างประเทศ สร้างขึ้นอย่างมีระเบียบด้วยอิฐเป็น 2 แถวยาว เรียงชิดติดกัน อาคารมีลักษณะค่อนข้างทึบ มีถนนผ่ากลาง จำนวนรวม 12 หลัง เข้าใจว่าเป็นคลังเพื่อ เก็บสินค้า หรือเก็บสิ่งของเพื่อใช้ในราชการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อ่างเก็บน้ำหรือถังเก็บน้ำประปา ก่อด้วยอิฐยกขอบเป็นกำแพงสูงหนาเป็นพิเศษ ตรงพื้นที่มีท่อดินเผาฝังอยู่เพื่อจ่ายน้ำไปใช้ตามตึกและพระที่นั่งต่างๆ โดยท่อดินเผาจากทะเลชุบศรและอ่างจับเหล็กตามบันทึกกกล่าวว่า ระบบการจ่ายท่อน้ำเป็นผลงานของชาวฝรั่งเศสและอิตาเลียน

โรงช้างหลวง ตั้งเรียงรายเป็นแถวชดริมกำแพงเขตพระราชฐานชั้นนอกด้านในสุด โรงช้างส่วนใหญ่ปรักหักพังเหลือแต่ฐานปรากฏให้เห็นประมาณ 10 โรง

สิ่งก่อสร้างในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย หมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎและอาคารต่างๆ ซึ่งปัจจุบันใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนารายณ์

หมู่พระที่นั่งพิมานมงกุฎ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ประทับของพระองค์ เมื่อครั้งเสด็จบูรณะเมืองลพบุรี ประกอบด้วยพระที่นั่ง 4 องค์ คือ พระที่นั่งพิมานมงกุฎ เป็นที่ประทับ พระที่นั่งวิสุทธิวิจิตร เป็นท้องพระโรงเสด็จออกว่าราชการแผ่นดิน พระที่นั่งไชยศาสตรากร เป็นที่เก็บอาวุธ พระที่นั่งอักษรศาสตราคม ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระราชทานให้เป็นศาลากลางจังหวัด ต่อมาเมื่อศาลากลางจังหวัดย้ายไปอยู่ที่ใหม่ พระที่นั่งหมู่นี้จึงรวมกับพระที่นั่งจันทรพิศาล เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์

หมู่ตึกพระประเทียบ ตั้งอยู่บริเวณหลังพระที่นั่งพิมานมงกุฎ ซึ่งเป็นเขตพระราชฐานฝ่ายใน เป็นตึกชั้นเดียว 2 หลัง ก่อด้วยอิฐถือปูนสูง 2 ชั้น เรียงรายอยู่ 8 หลัง สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่พักของข้าราชการฝ่ายในที่ตามเสด็จรัชกาลที่ 4 เมื่อครั้งเสด็จประพาสเมืองลพบุรี

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสมเด็จพระนารายณ์ฯ ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี 2545 รางวัลดีเด่นประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม

2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา

มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 96,875 ไร่ เป็นที่ราบอยู่ในหุบเขา ถูกกั้นด้วยเทือกเขาพังเหย ทิศตะวันตกเป็นเขารวก สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 140-846 เมตร ความสำคัญของพื้นที่ คือ ป่าซับลังกามีสภาพสมบูรณ์ เป็นป่าต้นน้ำของแม่น้ำลำสนธิ และแหล่งอาหารของสัตว์ป่า ปัจจุบันยังมีเสียดผา ซึ่งเป็นสัตว์ป่าสงวนอาศัยอยู่

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ จัดไว้ 2 เส้นทาง เส้นทางแรก คือ ห้วยพริก-น้ำตกผาผึ้ง-ถ้ำผาผึ้ง ระยะทางไป-กลับประมาณ 3,200 เมตร ใช้เวลาเดินประมาณ 2 ชั่วโมง 30 นาที เป็นเส้นทางที่ไม่ลำบากเกินไปนักสำหรับนักท่องเที่ยวหน้าใหม่ ระหว่างเส้นทางจะผ่านน้ำตกผาผึ้ง ซึ่งเป็นน้ำตกเล็ก ๆ มีความสวยงาม บรรยากาศรอบข้างที่ร่มรื่นด้วยไม้ใหญ่นานาพรรณและเหมาะสำหรับเป็นจุดพักระหว่างทาง และหากชื่นชอบธรรมชาติด้วยความสงบอาจมีโอกาสดูเห็นสัตว์เล็กๆ เช่น เต่า และนกต่างๆ จากนั้นเดินต่อไปยังถ้ำผาผึ้งก่อนที่จะต้องใช้ฝีมือในการปีนป่ายหินแหลมคม เพื่อชมดวงจันทร์ผา ซึ่งเป็นไม้ดึกดำบรรพ์ที่มีรูปทรงงดงาม ช่วงปลายฝนต้นหนาวกล้วยไม้รองเท้านารีที่ซ่อนตัวอยู่ในดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จันทร์ผานี้จะแบ่งบานพร้อมกันในฤดูนี้ เส้นทางที่ 2 เส้นทางห้วยประตู-ถ้ำพระนอก-ถ้ำสมุขุข
เส้นทางนี้สามารถเลือกเดินเท้า หรือล่องแพ เป็นเส้นทางธรรมชาติที่สวยงาม และยังสามารถชมความลึกกลับ
ของถ้ำพระนอก และถ้ำสมุขุขอีกด้วย

นอกจากเส้นทางศึกษาธรรมชาติทั้ง 2 เส้นทาง ทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกา ยังกิจกรรม
เดินทางเข้าชมธรรมชาติด้วยรถอีแต่น และชมดอกกระเจียวยักษ์อีกด้วย ช่วงเวลาที่เหมาะในการ
ท่องเที่ยวชมธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าซับลังกาจะเป็นในช่วงฤดูฝน เพราะผืนป่าซับลังกาจะ
สมบูรณ์เต็มที่

3) เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์

เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เป็นเขื่อนที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้านแก่งเสือเต้น ตำบลหนองบัว เป็นเขื่อน
ดินที่มีสันเขื่อนยาวที่สุดในประเทศไทย ช่วยกักเก็บน้ำจากแม่น้ำป่าสัก ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในจังหวัดเลย
เขื่อนนี้สร้างขึ้นตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อป้องกันอุทกภัย และเป็น
ประโยชน์ต่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคของประชาชนในพื้นที่จังหวัดลพบุรี สระบุรี และจังหวัด
ใกล้เคียง นอกจากนั้นในบริเวณเขื่อนยังมีพิพิธภัณฑ์ลุ่มน้ำป่าสัก ที่แสดงความเป็นมาของเขื่อน และ
ความรู้ด้านธรรมชาติ

4) หมู่บ้านดินสอพอง (ทำดินสอพอง)

ลพบุรีได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลิตดินสอพองที่มีคุณภาพดีที่สุดในประเทศไทย แหล่ง
ผลิตอยู่ที่ หมู่บ้านหินสองก้อน (ริมคลองชลประทาน) ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง (บริเวณสะพาน 6)
เป็นหมู่บ้านที่มีการทำดินสอพองกันแทบทุกครัวเรือน และบริเวณนั้นจะมีดินสีขาว เรียกกันว่า ดิน
มาร์ล มีเนื้อเนียนขาว ละเอียดแน่น จึงไม่เหมาะแก่การปลูกพืช แต่ด้วยภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ได้
นำมาผลิตเป็นดินสอพอง ซึ่งสามารถนำไปเป็นวัตถุดิบในการทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้หลายชนิด เช่น
แป้ง เครื่องสำอาง ยาสีฟัน ตกแต่งผิวเครื่องเรือน เป็นต้น นักท่องเที่ยว ที่สนใจชมการผลิตดินสอพอง
สามารถมาชมได้ทุกวัน ที่หมู่บ้านหินสองก้อน เว้นวันที่ฝนตก หรือไม่มีแดด เพราะการผลิตดินสอพอง
จำเป็นจะต้องตากแดด เพื่อให้ดินแห้งเป็นก้อน

2.3 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2.3.1 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ความหมาย และการวัด

“พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและ
ความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2536 : 583-584) ส่วนใน
พจนานุกรมลองแมน (Goldenson. 1984 : 90) ได้ให้คำจำกัดความ “พฤติกรรม” ว่า หมายถึง การ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทำ หรือการตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคลและเป็นปฏิสัมพันธ์ ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นภายในหรือภายนอกรวมทั้งเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่เป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมาย สังเกตเห็นได้ หรือเป็นกิจกรรมการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้วหรือเป็นไปอย่างไม่รู้สึกรู้ตัว นอกจากนี้งานวิจัยของ วรรณิ วรรณชาติ (2541 : 4) สรุปรวมความหมายพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาทุกชนิดของบุคคลทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ซึ่งแบ่งเป็นพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก สำหรับพฤติกรรมภายใน หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล รวมทั้งความคิด ความรู้สึก ทักษะ ทักษะ ความเชื่อและค่านิยม ส่วนพฤติกรรมภายนอก หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้ ทั้งด้วยการพูด การกระทำ กิริยาท่าทางของบุคคล และงานวิจัยของ Bloom (1975) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจจะเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้และพฤติกรรมดังกล่าว แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิด และพัฒนาการทางด้านสติปัญญา จำแนกตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายาก ประกอบด้วย (1)ความรู้ความจำ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้นเกี่ยวกับความจำหรือระลึกได้ (2)ความเข้าใจ (Comprehensive) เป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่องมาจากความรู้ คือจะต้องมีความรู้มาก่อนจึงจะเข้าใจได้ ความเข้าใจนี้จะแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ และคาดคะเน (3)การนำไปใช้ (Application) เป็นการนำเอาวิธีการ ทฤษฎี กฎเกณฑ์และแนวคิดต่างๆ ไปใช้ (4)การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่บุคคลมีความสามารถ และมีทักษะในการจำแนกรายละเอียดที่สมบูรณ์ใดๆ ออกมาเป็นส่วนย่อย และมองเห็นความสัมพันธ์อย่างแน่ชัดระหว่างส่วนประกอบที่รวมเป็นปัญหา หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง (5)สังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถของบุคคลในการรวบรวมส่วนย่อยต่างๆ เข้าเป็นส่วนรวมที่มีโครงสร้างใหม่ มีความชัดเจน และมีคุณภาพสูงขึ้น (6)การประเมินผล (Evaluation) เป็นความสามารถของบุคคลในการวินิจฉัยตีราคา สิ่งของต่างๆ โดยมีกฎเกณฑ์ที่ช่วยประเมินค่านี้ อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่บุคคลสร้างขึ้นมาหรือมีอยู่แล้วก็ตาม ส่วนที่สอง พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain) พฤติกรรมด้านนี้ หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ทำที่ความชอบในการให้คุณค่า หรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบาย เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจของคน ซึ่งจะต้องใช้เครื่องมือพิเศษวัดพฤติกรรมเหล่านี้ เพราะความรู้สึกภายในคนนั้น ยากต่อการที่จะวัดจากพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอกและส่วนสุดท้าย พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่งๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยพุทธิปัญญา หรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน (Cronbach. 1972)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้น สรุปได้ว่า “พฤติกรรม” หมายถึง การกระทำหรือปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสถานการณ์หนึ่ง สถานการณ์ใด โดยแสดงออกทางร่างกาย กล้ามเนื้อ สมอง อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความสอดคล้องของความเชื่อและค่านิยม ทักษะ พฤติสภาพหรือสิ่งอื่น ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ โดยที่การกระทำนั้นเป็นไปอย่างมีจุดมุ่งหมายหรือเป็นการกระทำต่างๆ ที่ได้ผ่านการใคร่ครวญแล้ว หรือเป็นไปอย่างไม่รู้สีกตัว แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านความรู้ 2) พฤติกรรมด้านเจตคติ และ 3) พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ

การศึกษาพฤติกรรมของคนไทยประเภทต่างๆ ตั้งแต่วัยเด็ก เยาวชน จนถึงวัยผู้ใหญ่ในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ ให้ครอบคลุมปรากฏการณ์ทางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในปัจจุบันและอนาคตนั้น ได้มีการทำวิจัยเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของจิตใจของการเป็นคนดี คนเก่งของคนไทยในประเภทต่างๆ ตั้งแต่ปี 2520 และในปี 2535 โดยได้กำหนดการศึกษาค้นคว้าและผลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่สำคัญ 7 ด้าน ในโครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย หลักในระยชยาว ได้แก่ 1)พฤติกรรมจริยธรรม 2)พฤติกรรมครอบครัว 3)พฤติกรรมการทำงาน 4) พฤติกรรมสุขภาพจิตและการบริโภค 5)พฤติกรรมประชาธิปไตย 6)พฤติกรรมความเป็นพลเมืองดี และ 7)พฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสาธารณประโยชน์ และการประหยัด (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. 2544 : 63)

พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จัดเป็นกลุ่มพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสาธารณประโยชน์ และการประหยัด ซึ่งเป็นพฤติกรรมอีกประเภทหนึ่งที่สังคมในปัจจุบันต้องการ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการเดินทางที่นักท่องเที่ยวปฏิบัติตนให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติหรือชุมชนนั้น โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศของสิ่งแวดล้อม สังคม หรือต่อชุมชน พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยว

สำหรับในงานวิจัยนี้ยึดแนวทางการปฏิบัติตนเฉพาะบุคคลในขณะที่ท่องเที่ยว ในการศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แนวทางการปฏิบัติเฉพาะบุคคลดังกล่าวสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ 3 ประเด็น คือ 1) พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้อื่นปฏิบัติตนให้เหมาะสมทั้งในเวลาที่มีผู้ควบคุมและไม่มี มีความยินดีง่ายในการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม และไม่สนับสนุนกิจกรรมการบริการที่มีลักษณะทำลายสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ 2) พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือเรียกอีกอย่างว่า พฤติกรรมรักษาระเบียบ และ 3) พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้ คือ ให้ความสำคัญต่อข้อมูล และกิจกรรมสื่อความหมาย สนใจสอบถามเรียนรู้สภาพแวดล้อม วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวบ้านบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวัดพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ใน 2 ประเด็นแรก โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) พฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว

พฤติกรรมการอนุรักษ์มีผู้ศึกษาไว้มากมาย ทั้งการอนุรักษ์น้ำ ป่าไม้ ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น การศึกษาของ จีระศักดิ์ วารินทร์ (2538 : 24-25) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยวัด 2 ด้าน คือ 1)การร่วมมือ ได้แก่ การชักชวน การตักเตือน การให้คำแนะนำ การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของที่อยู่อาศัยหรือที่สาธารณะ ดูแลเครื่องนุ่งห่มไม่ทิ้งขยะและของเสียในแม่น้ำลำคลอง 2)การร่วมกิจกรรม คือ การบริจาคเงิน การไม่ซื้อสินค้าที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและเอกชนในการปลูกต้นไม้ในที่สาธารณะประโยชน์

งานวิจัยของ ลินดา สุวรรณดี (2543 : 7) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในด้านการลดปริมาณขยะ โดยยึดหลัก 5R โดยแบ่งภาคการศึกษาเป็น 2 พฤติกรรมย่อย ได้แก่ 1)พฤติกรรมการใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า หมายถึง การใช้สิ่งของต่างๆ อย่างประหยัด เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด โดยการใช้ซ้ำ การซ่อมแซม และการแยกแยะเพื่อแปรสภาพต่อไป (Reuse, Repair และ Recycle) เช่น เก็บกระดาษห่อของที่ได้รับไว้ใช้ซ้ำ หรือ การทิ้งเศษอาหารในถุงแยกจากวัสดุที่นำไปแปรรูปได้ เป็นต้น และ 2)พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสร้างขยะ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สิ่งของต่างๆ เท่าที่จำเป็น โดยการใช้สิ่งของทดแทน เพื่อไม่ให้เกิดการสร้างขยะและการปฏิเสธที่ใช้ผลิตภัณฑ์ฟุ่มเฟือย หรือเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม (Reduce และ Reject) เช่น ดัดแปลงวัสดุเหลือใช้ให้เกิดประโยชน์หรือเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น

งานวิจัยของ คุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง (2537 : 21) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำของกลุ่มครูประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,148 คน โดยสรุปความหมายของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ คือ การกระทำของบุคคลทั้งที่กระทำด้วยตัวเองและแนะนำชักชวนผู้อื่น เพื่อดูแลรักษา ปรับปรุงแก้ไข และป้องกันมิให้เกิดการขาดแคลนน้ำ และเกิดมลภาวะเกี่ยวกับน้ำ การวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำ 3 พฤติกรรม คือ 1)พฤติกรรมการประหยัดน้ำ เช่น ใช้น้ำที่เหลือจากล้างจานไปรดต้นไม้ หรือเมื่อมีท่อหรืออุปกรณ์เกี่ยวกับน้ำชำรุดรีบซ่อม เป็นต้น 2)พฤติกรรมการไม่ทำให้เกิดมลพิษในน้ำ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งสกปรกในแม่น้ำลำคลอง หรือทำให้น้ำสกปรกให้สะอาดพอสมควรก่อนระบายลงสู่ท่อระบายน้ำ หรือตักเตือนผู้ที่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ เป็นต้น และ 3)พฤติกรรมการขุดลอกท่อระบายน้ำ เป็นการถามผู้ตอบว่า เคยช่วยหรือบริจาคเงินเพื่อขุดลอกท่อระบายน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง หรือไม่

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว เช่น งานวิจัยของ เสาวลักษณ์ นวเจริญกุล (2541 : 10) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว ใน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรม พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว พฤติกรรมการสนับสนุนหรือช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานวิจัยของ ลลิตา โกชนพันธ์ (2539 : 53-54) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์ สัจของนักท่องเที่ยว ใน 5 ด้าน คือ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว พฤติกรรมการรักษาความสะอาด พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์ พฤติกรรมการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมเรียนรู้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น

งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 8) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งทำการวัดการกระทำหรือการแสดงออกของนักศึกษาในขณะที่ท่องเที่ยว แล้ว ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ดั่งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูหรือพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและ สถานที่ท่องเที่ยว เช่น ช่วยเก็บขยะที่ลาดเกลื่อนในสถานที่ท่องเที่ยว สอดส่องดูแลพฤติกรรมเชิง ทำลายพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ แล้วรายงานต่อเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็น สนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ ต่างๆ ในพื้นที่ท่องเที่ยว งดการซื้อสินค้าหรือบริการที่ทำลายสภาพทางนิเวศวิทยาและวัฒนธรรมของ ชุมชนนั้นๆ เช่น ปะการัง สัตว์น้ำ พันธุ์ไม้ต่างๆ ที่ควรสงวนรักษาไว้

งานวิจัยของ ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา (2541 : 7-8) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิง อนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว โดยวัดจากการกระทำหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในขณะที่ท่องเที่ยว ในลักษณะที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยไม่ ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อม โทรม ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นด้วย ซึ่ง พิจารณาจากพฤติกรรมใน 4 ด้าน คือ พฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ พฤติกรรม รักษาความสะอาด พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พฤติกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของ ชุมชนท้องถิ่น และช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ พฤติกรรมส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกในลักษณะที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อมที่ ดี งามดั้งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม โดยได้ใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 147-148) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

(2) พฤติกรรมรักษาระเบียบ

พฤติกรรมรักษาระเบียบ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบที่ดีงามของสถานที่ ไม่ทำลายหรือก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ หรือไม่แสดงพฤติกรรม ก้าวร้าวต่อสถานที่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหลายเรื่อง ได้ศึกษาโดยรวมเอา พฤติกรรมส่งเสริมอนุรักษ์และพฤติกรรมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือการรักษาระเบียบไว้ด้วยกัน ดังนั้นในหัวข้อนี้จะนำการวัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบ การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ปะปน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่กับการส่งเสริมอนุรักษ์ออกมา ดังงานวิจัยของ ชีวี เรือนสิงห์ (2541 : 33-38) ที่ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษา โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบ คือ พฤติกรรมการรักษาความสะอาด ทั้งขยะลงถังขยะหรือบริเวณที่จัดไว้ให้ทิ้ง ไม่ขีดเขียนทำรอยถาวรไว้ในที่ที่ไม่สมควร รักษาความสะอาดของบ้านเรือน และงานวิจัยของ สุวลัย ชำรงค์สกุลศิริ (2537 : 47) ได้ศึกษาพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องของนักเรียน การวัดพฤติกรรมรักษาความสะอาด โดยการไม่ทิ้งขยะในที่ที่ไม่สมควร แต่ทิ้งลงในถังรองรับ

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 9) ที่ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ซึ่งทำการวัดการกระทำหรือการแสดงออกของนักศึกษาในขณะท่องเที่ยว โดยการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ เช่น การรักษาความสะอาด ไม่ทิ้งขยะกลาดเกลื่อน การไม่ขีดเขียนทำลาย ไม่เดินออกนอกเส้นทางที่ทางแหล่งท่องเที่ยวกำหนด ไม่ส่งเสียงดังอีกที ไม่หัก/เด็ด/สัมผัส/หรือเก็บ ไปเป็นที่ระลึก อาทิ พันธุ์ไม้ ปะการัง กัลปังหา หินงอกหินย้อย เปลือกหอย ฯลฯ

งานวิจัยของ สุชาดา วรรณะมานี (2542 : 32) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักศึกษา โดยพิจารณาจากความสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ การอนุรักษ์ การรักษาสภาพแวดล้อม มีการเตรียมตัวก่อนเดินทาง ระหว่างการท่องเที่ยว และหลังการท่องเที่ยว โดยระหว่างการท่องเที่ยวนั้น เป็นการวัดการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งนับเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ โดยไม่รบกวนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

งานวิจัยของ ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา (2541 : 7) ได้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยว โดยวัดจากการกระทำหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวในส่วนของ การรักษาความสะอาดภายในแหล่งท่องเที่ยวในขณะท่องเที่ยว ไม่ทำลายหรือทำให้สภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ พฤติกรรมรักษาระเบียบ หมายถึง การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยได้ใช้แบบวัดที่นำมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545 : 148-150) ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 สาเหตุของพฤติกรรม

รูปแบบที่สำคัญของทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์ คือ รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (interactionism model) ซึ่งนักจิตวิทยาสังคมกลุ่มหนึ่งได้ประมวลทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆ ที่ใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมเอาไว้ (Magnusson and Endler. 1977 : 18-21) แล้วสรุปว่าพฤติกรรมมนุษย์อาจมีสาเหตุพร้อมกันได้ถึง 4 ประเภท คือ 1) ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (mechanical interaction) อาจวิเคราะห์ได้โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง โดยมีตัวแปรทางจิตและสถานการณ์ที่เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว และพฤติกรรมที่เป็นตัวแปรตาม 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (organismic interaction) เป็นตัวแปรสาเหตุอีกตัวหนึ่ง เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลผู้กระทำที่เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิมของเขา ทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้นขึ้น เช่น ทศนคติต่อสถานการณ์นั้น หรือพฤติกรรมที่จะทำ ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ ความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องนั้น เป็นต้น

การศึกษาวิจัยครั้งนี้นอกจากจะเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย ตามตัวแปรอิสระที่เป็นข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาแล้ว ผู้วิจัยยังกำหนดตัวแปรอิสระอื่นๆ จากรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม โดยจะเน้นที่ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ดังนี้

(1) ปัจจัยด้านสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สถานการณ์ (situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ซึ่งอยู่ในสภาพที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม (ชุกา จิตพิทักษ์. 2525 : 71-74) ทั้งใกล้และไกลตัวผู้ถูกศึกษา ทั้งที่สะสมมาในอดีตและรับรู้ในปัจจุบัน โดยในครั้งนี้ได้กำหนดสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่คาดว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อค้นหาว่านักศึกษาในสภาพแวดล้อมแบบใดที่จะมีจิตลักษณะและพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มากกว่า ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(1.1) การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Roger (1983 อ้างใน พิระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538 : 30) กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการที่ความคิดข่าวสารถูกส่งจากแหล่งสารไปยังผู้รับสาร ด้วยเจตนาที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการของผู้รับสาร โดยที่ผลของการสื่อสารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมของผู้รับสาร

องค์ประกอบที่จำเป็นในการสื่อความหมาย จะมีอยู่ 4 อย่างคือ 1)ผู้ส่งข่าวสาร (Source, Sender, Originator) หมายถึงบุคคลหรือกลุ่มที่เป็นผู้ให้ข่าวสาร เป็นต้นตอของข่าวสาร ผู้ส่งข่าวในด้านสื่อมวลชน คือผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ ผู้จัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ 2)ตัวข่าวสาร (Message) หรือข้อมูล (Information) ได้แก่ ข้อเท็จจริง แนวคิด สัญลักษณ์ ความรู้สึก อารมณ์ ฯลฯ ทั้งที่เป็นถ้อยคำภาษา และที่ไม่ใช่ถ้อยคำภาษา 3)ช่องทาง (Channel) หรือสื่อ (Media) หมายถึง ช่องทางหรือสิ่งที่จะช่วยให้การถ่ายทอดข่าวสาร เป็นไปได้โดยสะดวกและถูกต้องชัดเจนตามความประสงค์ของผู้ส่งข่าวสาร ได้แก่ เครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้รับข่าวสารมองเห็น ได้ยิน และสัมผัสกับข่าวสารมากที่สุด ดังนั้น จึงเป็นการพูดอธิบาย เขียนจดหมาย โทรศัพท ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ 4)ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลผู้ได้รับข่าวสารที่ผู้ส่งข่าวสารมาให้ ผู้รับสารจากสื่อมวลชน คือผู้ชมโทรทัศน์ ผู้ฟังวิทยุ และผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ตามปกติเมื่อผู้รับข่าวสารได้รับข่าวสารแล้วจะมีปฏิกิริยาเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) กระบวนการสื่อความหมายจะได้ผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับผู้รับข่าวสารด้วย ถ้าผู้รับข่าวสารไม่สนใจ ไม่ตั้งใจที่จะดู ฟัง และรับข่าวสาร การสื่อความหมายก็จะไม่ให้ผลหรือปรากฏผลในทางที่คิดไป (สงวนศรี วิรัชชัย. 2527 : 51)

การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงหมายถึงความถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยผ่านทางสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ จิตลักษณะ และพฤติกรรมในผู้รับสาร ในปัจจุบันมีความเจริญทางเทคโนโลยีค่อนข้างสูง สื่อมวลชนเข้าถึงตัวสมาชิกได้อย่างรวดเร็ว หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาล และเอกชน จึงได้ใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้และรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมากมาย สำหรับในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะสื่อประเภทโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ นิทรรศการ และบุคคลเท่านั้น เนื่องจากงานวิจัยของ อเนก หอมพิกุล (2531) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 480 คน พบว่าการพบเห็นและอ่านคำขวัญหรือป้ายโฆษณาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามที่สาธารณะต่างๆ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด การชมรายการสารคดีและข่าวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ การฟังข่าวเหตุการณ์และเรื่องราวที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากวิทยุ และการอ่านข่าวจากเหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจากหนังสือพิมพ์ และวารสารต่างๆ มีคะแนนเฉลี่ยรองลงมาตามลำดับ

สื่อมวลชนต่างๆ เหล่านี้เข้ามามีบทบาทอยู่ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ตลอดเวลาและได้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของบุคคลทั้งโดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่ง Zimbardo (อ้างในพีระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538 : 28) กล่าวถึงอิทธิพลของการเสนอข่าวสารบ่อยๆ ครั้งไว้ในทฤษฎีเกี่ยวกับ Familiarity ว่า การที่สารนั้นๆ มีการเสนอเนื้อหาผ่านสื่อต่างๆ ซ้ำๆ กันบ่อยๆ จะทำให้เกิดความคุ้นเคยกับข่าวสารอันจะก่อให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งนับว่าขั้นตอนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไปตามเนื้อหาที่นำเสนออื่นๆ หากเป็นเนื้อหาในทางที่ดีมีการโน้มน้าวใจให้เกิดการกระทำตามก็มีการเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิบัติตามคำแนะนำนั้นๆ ในที่สุดเช่นเดียวกับ McGuire (1969 : 1973 อ้างในดวงเดือน พันธุมนาวิ และคณะ. 2529 : 40) นักจิตวิทยาสังคมคนสำคัญในปัจจุบัน ได้กำหนดขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงในผู้รับไว้ 5 ขั้นตอน คือ การสนใจรับทราบ การเข้าใจเพื่อความ การยอมเปลี่ยนแปลงตาม การเก็บจำ และการกระทำ แสดงว่าอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อผู้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและในบางกรณีจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระทำด้วย อันเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องกัน

ผลการวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อจิตลักษณะของบุคคล ดังเช่นงานวิจัยเรื่องการควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัวกับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิ และคณะ (2529 : 233,234) พบว่าบทบาทร่วมระหว่างความชอบรับเนื้อหาที่มีประโยชน์ในสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภท คือ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ กับปริมาณการชมรายการโทรทัศน์เป็นชั่วโมง/สัปดาห์ และปริมาณการอ่านสิ่งตีพิมพ์เป็นชั่วโมง/สัปดาห์ ของวัยรุ่น ตัวแปรทั้ง 5 ตัวนี้สามารถร่วมกันทำนายจิตลักษณะที่ปรารถนา (ลักษณะมุ่งอนาคตความเชื่ออำนาจในตนเองผลเชิงจริยธรรม) ของวัยรุ่นได้ 24% และพบว่าการรับสื่อมวลชนสามารถทำนายความแปรปรวนของลักษณะมุ่งอนาคตได้มากที่สุด (11%) รองลงมาคือ ทำนายความสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (6%) และทำนายความเชื่ออำนาจในตนเอง (5% ในกลุ่มรวม) งานวิจัยของ ฉวีชามัญ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 150-156) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในระดับค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ และการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์จากสื่อเฉพาะกิจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ งานวิจัยของ วิธินี วรรณสกล (2542 : 90-94) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 25-60 ปี จำนวน 408 คน ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากสื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออินเทอร์เน็ต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ งานวิจัยของ อุดล กล้วยวาริน (2534) ในเรื่องความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 358 คน แบ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลของรัฐบาล จำนวน 174 คน และเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงงานและบริษัทต่างๆ จำนวน 184 คน พบว่าการรับรู้ข่าวสารสุขภาพเป็นตัวทำนายที่สำคัญของพฤติกรรมสุขภาพ โดยในกลุ่มเพศหญิงโสด และปฏิบัติงานในโรงพยาบาลที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมาก มีพฤติกรรมการเอกลสารนี้เป็นเอกลสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกลสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รักษาอนามัยส่วนบุคคลมากด้วยในกลุ่มชายทำงานในโรงพยาบาลที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมากมีพฤติกรรมกรกินอย่างเหมาะสมมาก และในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล ผู้ที่มีการรับข่าวสารสุขภาพมากจะมีพฤติกรรมกรหลีกเลี่ยงการเสพสารที่เป็นโทษมาก การได้รับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ยังเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะและพฤติกรรมในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดังผลงานวิจัยของ เฉลิม อ่ำเอี่ยม (2528) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 350 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการอ่านคำขวัญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามสถานที่สาธารณะการชมรายการโทรทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมกรสื่อสารการอ่านสารคดี บทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การซักถามปัญหาสิ่งแวดล้อมกับครูผู้สอนนอกชั้นเรียน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเจตคติที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของ วิชาญ มณีโชติ (2535) ศึกษาพฤติกรรมกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดสงขลา จำนวน 385 คน พบว่า การได้รับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วารสาร และสิ่งพิมพ์อื่นๆ แตกต่างกันทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมกรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งพฤติกรรมจริงและพฤติกรรมคาดหวัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนมีพฤติกรรมคาดหวังในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าพฤติกรรมจริง และจากการวิจัยของ พิระนันท์ บุรณะ โสภณ (2538) ศึกษาพฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ที่ศนคคิ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 432 คน พบว่าการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อวิทยุ นิตยสาร และงานนิทรรศการมีความสำคัญเชิงบวกกับที่ศนคคิต่อการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจทุกประเภทที่ทำการศึกษามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 153-155) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตราประเมินรวมค่า เพื่อวัดปริมาณกรรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อมวลชนต่างๆ ของนักศึกษาวารับรู้ข่าวสารต่างๆ ในปริมาณที่มากหรือน้อย

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมกรท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านักศึกษาที่รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

(1.2) การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว

การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยว หมายถึง การรับทราบของบุคคลถึงสภาพแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวว่า สะอาดเรียบร้อย หรือสกปรก มีสภาพของขยะกลาดเกลื่อน มีการขีดเขียนทำลาย หรือมีสภาพเสื่อมโทรมมากน้อยเพียงไร (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์.

2528 อ้างถึงใน นิภาพร โชติสุดเสนห์. 2545 : 11)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นิภาพร โชติสุตเสนห์ (2545 : 11) กล่าวว่า การรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ รักษาระเบียบวินัย ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่ว่า หากบุคคลเข้าไปอยู่ในบริเวณที่สะอาดโล่งเรียบร้อย บุคคลนั้นจะไม่กล้าเป็นบุคคลแรกที่ทำลายความสะอาดนั้น เนื่องจากเกิดความประทับใจ และความเคารพในสถานที่ ที่เกิดความรักและอิมเมจใจ อันมีผลทำให้มีพฤติกรรมการทำลายสถานที่ท่องเที่ยวที่น้อยลง แต่หากบุคคลเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่สกปรก มีขยะทิ้งเกลื่อนกลาด บุคคลจะมีความเคารพในสถานที่ที่น้อยลง การแสดงพฤติกรรมในเชิงทำลายจึงมีแนวโน้มมากขึ้น ซึ่ง นิภาพร โชติสุตเสนห์ (2545 : 75-77) ก็ได้ทำการวิจัยโดยพบว่า พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์สองทางระหว่างการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยพบผลในกลุ่มเพศชาย และกลุ่มกรุงเทพฯ

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุตเสนห์ (2545 : 150-152) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาที่มีการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวว่ามีลักษณะที่ดีมาก เป็นผู้ที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีการรับรู้สภาพของสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะที่ด้อย

(1.3) การรับรู้ทัศนคติทางสังคม

การรับรู้ทัศนคติทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า ผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่า เขาควรกระทำหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น หากบุคคลรับรู้ว่ามีผู้ที่เขาให้ความสำคัญคิดว่าเขาควรกระทำมากเท่าใด เขาก็จะมีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ก็จะกดดันให้เขาหลีกเลี่ยงที่จะทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen & Fishbein, 1980 : 57)

คนสำคัญใกล้ชิดหรือกลุ่มอ้างอิงของบุคคล ต้องมีความเด่นชัด หรือมีอิทธิพลพอที่จะทำให้บุคคลคล้อยตามได้ อาจเป็นพ่อ แม่ ครู พี่ น้อง หรือคนใกล้ชิดอื่นๆ และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรมแต่ละอย่าง การรับรู้ของแต่ละบุคคลจึงแตกต่างกัน การวัดความเชื่อของบุคคล เกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงที่คิดว่าเขาควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้นเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ที่จะทำนายหรืออธิบายทัศนคติทางสังคมได้ แต่จะต้องวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มที่อ้างอิงนั้นด้วย ดังนั้น การรับรู้ทัศนคติทางสังคมจึงวัดได้จาก ผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิด กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด (Ajzen & Fishbein, 1980 : 75)

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ทัศนคติทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรม ร่วมกับทัศนคติต่อพฤติกรรม Fishbein (1975 อ้างในงามตา วณิชานนท์, 2535 : 261) ได้ประมวลผลงานวิจัยที่ใช้หลักเกณฑ์ตามหลักทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 13 เรื่อง พบผลที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การใช้ทัศนคติกับทัศนคติทางสังคมเพื่อเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทำนายความตั้งใจที่จะประกอบพฤติกรรมนั้นมีความแม่นยำสูง กล่าวคือทำนายได้สูงถึง 56% ทฤษฎีนี้มีผู้นำมาใช้อธิบายพฤติกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งพฤติกรรมที่พึงปรารถนาในสังคม และพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังเช่นงานวิจัยของ มนชิตา ทองก้อน (2546 : 48-60) ได้ศึกษาเจตคติการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า เจตคติกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กัน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา เพื่อนสนิท และญาติพี่น้อง และเจตคติในด้านเกี่ยวกับการการมีสุขภาพที่ดีควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยสามารถทำนายความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาได้ ซึ่งมีรูปแบบการทำนาย 4 รูปแบบ คือรูปแบบที่ 1 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ รูปแบบที่ 2 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ และบิดามารดา รูปแบบที่ 3 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา และเพื่อนสนิท รูปแบบที่ 4 ตัวแปรที่สามารถทำนายคือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เป็นครู อาจารย์ บิดามารดา เพื่อนสนิท และญาติพี่น้อง งานวิจัยของ ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ (2538 : 141-142) ได้ศึกษาพระสงฆ์นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 260 รูป พบว่าพระสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นมากในการมีส่วนร่วมทำงานในศูนย์ดังกล่าว เป็นพระสงฆ์ที่รับรู้การสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างมาก ซึ่งพบได้ในทุกกลุ่มที่ศึกษา ส่วนงานวิจัยของ มันทนา สิริรักโนภาส (2538) ได้ศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงต่อพฤติกรรมการบริจาคโลหิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 470 คน พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริจาคโลหิตอย่างมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ อัจฉรา วงศ์พัฒนามงคล (2533) ศึกษาตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาที่มีงานทำแล้วและได้ลามาศึกษาต่อ จำนวน 120 คน และกลุ่มเพื่อร่วมงานที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกันกับผู้ที่มาศึกษาต่อจำนวน 120 พบว่า การรับรู้ปทัสถานทางสังคมสามารถทำนายพฤติกรรมการศึกษาต่อได้อย่างเด่นชัด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะในกลุ่มเพศหญิง อายุน้อย ถ้ารับรู้ปทัสถานจากคนรอบข้างให้ไปศึกษาต่อสูง จะเป็นผู้ที่มาศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา

ในด้านพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้มีผู้วิจัยโดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเช่น คุษฎี โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง (2537) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรอนุรักษ์น้ำ พบว่าความตั้งใจที่จะชดเชยการทอระบายน้ำ ร่วมกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (หรือการรับรู้ปทัสถานทางสังคม) อธิบายพฤติกรรมชดเชยการทอระบายน้ำ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อแบ่งกรออกเป็น 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มที่มีความตั้งใจจะชดเชยการทอระบายน้ำ รับรู้ว่าเพื่อน สมาชิกในครอบครัวญาติพี่น้อง พ่อแม่ มีความต้องการให้เขาทำพฤติกรรมชดเชยการทอระบายน้ำ สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีความตั้งใจจะชดเชยการทอระบายน้ำ ส่วนงานวิจัย สุวลัย ชำรงค์สกุลศิริ (2537) ศึกษา นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนปลาย จำนวน 711 คน พบว่า นักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมสูง มีพฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องมากกว่านักเรียนที่มีการรับรู้บรรทัดฐานทางสังคมต่ำ นอกจากนี้ ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น งานวิจัยของ Bowman & Fishbein (1978) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องความปลอดภัยของการใช้พลังงานนิวเคลียร์ โดยวัดความตั้งใจที่จะตอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับมาตรการด้านโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ในอนาคต กับพฤติกรรมการลงคะแนนจริง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งทั่วไปในปี 1976 ของรัฐ โอเรกอน จำนวน 89 คน ผลการวิจัยพบว่า ปทัสถานทางสังคมมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม โดยผ่านความตั้งใจในการกระทำอย่างมีนัยสำคัญ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อของบุคคล แรงจูงใจที่จะคล้อยตาม และปทัสถานทางสังคม เท่ากับ .79 โดยวัดการรับรู้จากบุคคลใกล้ชิดต่างๆ แต่ผู้มีอิทธิพลมากที่สุดคือผู้เชี่ยวชาญด้านพลังงานนิวเคลียร์ และงานวิจัยของ Kantola, et.al. (1982) ได้ศึกษาผู้ใหญ่ที่ออกสเตรเลีย จำนวน 125 คน เกี่ยวกับการมุ่งที่จะอนุรักษ์น้ำในบ้าน ในฤดูร้อนที่จะตามมา ผู้วิจัยพบว่า การรับรู้ปทัสถานทางสังคมเป็นตัวทำนาย การมุ่งอนุรักษ์น้ำได้มากที่สุด รองลงมาคืออายุและทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้น โดยร่วมกันทำนายการมุ่งอนุรักษ์น้ำได้ 30% โดยอาจกล่าวได้ว่า ผู้ที่รับรู้ปทัสถานทางสังคมให้กระทำมาก มีอายุน้อย และมีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมนี้ เป็นผู้ที่มุ่งที่จะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวมากที่สุด

การวัดการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัดได้จากการประเมินความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิด ร่วมกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เป็นแบบซึ่งปรับปรุงมาจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุขเสนห์ (2545 : 152-153) ในเรื่อง “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า ประกอบด้วยแบบวัด 2 ส่วนคือ แบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มใกล้ชิด และแบบวัดเชิงแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มใกล้ชิด

สรุป จากผลการประมวลเอกสารและงานวิจัย ทำให้คาดได้ว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่านักศึกษาที่มีการรับรู้ปทัสถานทางสังคมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่ำ

(2) ปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การวิจัยเรื่องนี้ มีจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่สำคัญของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(2.1) ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ความรู้ หมายถึง การรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับจากสถานที่ สิ่งของ หรือบุคคล ซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้า สังเกต และประสบการณ์ โดยที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มนุษย์สามารถจดจำและแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกมาปรากฏให้สังเกตได้ วัดได้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดให้บุคคลอื่นรับทราบได้ การรับรู้ถึงข้อเท็จจริงหรือความจริงนี้ต้องชัดเจนและต้องอาศัยเวลาในการเก็บรวบรวมสะสมไว้ (นิภาพร โชติสุดเสนห์. 2545 : 31)

ความสัมพันธ์ด้านความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละตัวมักจะ ไม่เกิดขึ้น โดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้น โดยรวมๆ กัน และพึ่งพาอาศัยกัน นักพฤติกรรมศาสตร์ได้เรียกว่า K A P Study เป็นการอธิบาย สาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น มาจากองค์ประกอบในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะของบุคคล (ระเด่น หัสดี และ สรวงศ์กฤษณ์ ดวงคำสวัสดิ์. 2536 : 14-15) มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความรู้กับพฤติกรรม ได้แก่ งานวิจัยของ อุบล เลี้ยววาริน (2534 : 239-245) ศึกษาความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมสุขภาพ อันประกอบด้วยพฤติกรรมการกินอย่างเหมาะสม พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสารเสพติด และพฤติกรรมการรักษาอนามัยส่วนบุคคลนั้น ผู้ที่จบมัธยมปลายมีพฤติกรรมสุขภาพเหล่านี้สูงกว่าผู้ที่จบประถมศึกษาอย่างชัดเจน แต่ผู้ที่จบมัธยมต้นก็มีพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างอย่างชัดเจนจากผู้จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า แต่ที่สำคัญผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในปีสุดท้ายที่เรียน ไม่ว่าจะจบระดับใด เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพอย่างเหมาะสมมากด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีทักษะทางภาษาไทยสูง ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพสูงด้วย ผลสองส่วนนี้แสดงว่าความเฉลียวฉลาดหรือการมีความรู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพการรักษาอนามัยส่วนบุคคลนั้น ผู้ที่จบมัธยมปลาย มีพฤติกรรมสุขภาพเหล่านี้สูงกว่าผู้ที่จบประถมศึกษาอย่างชัดเจน แต่ผู้ที่จบมัธยมต้น ก็มีพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างอย่างชัดเจนจากผู้จบการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า แต่ที่สำคัญ ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในปีสุดท้ายที่เรียน ไม่ว่าจะจบระดับใด เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพอย่างเหมาะสมมากด้วย ในขณะที่เดียวกันผู้ที่มีทักษะทางภาษาไทยสูง ก็เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพสูงด้วย ผลสองส่วนนี้แสดงว่าความเฉลียวฉลาด หรือการมีความรู้เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพด้วย

การศึกษาของ กมลา สุพรรณ (2539 : 135-136) ศึกษา พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูง โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 113.65 มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวถูกต้องมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีความรู้ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 110.60 ผลการทดสอบสถิติ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การศึกษาของ นิภาพร โชติสุดเสนห์ (2545 : 79, 96) พบว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิพนธ์ให้นำไปใช้โดยไม่ขออนุญาต หากมีข้อผิดพลาดประการใด ขออภัยเป็นอย่างสูง และต้องอภัยถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พฤติกรรมกรรมการรักษาระเบียบบมากกว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่สำคัญคือ กลุ่มเพศชาย กลุ่มกรุงเทพฯ กลุ่มนักศึกษา ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง และยังพบอีกว่า ในกลุ่มฐานะสูง ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่สามของพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอีก 4 ตัว ทางด้านจิตลักษณะ ทำนายพฤติกรรมกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 30.8%

งานวิจัยของ ฌัฐชามณูษ์ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 151,156) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทักษะคิด และแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์นักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ กล่าวคือ หากนักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์นักท่องเที่ยวมาก ก็จะมีแนวโน้มไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์มากด้วย

งานวิจัยของ ทศนีย์ยา บริพิศ (2548 : 75) ที่ศึกษา บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดสมุทรปราการ ก็พบว่า ความรู้ด้านแหล่งท่องเที่ยว ความรู้ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ก็กับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันกับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย พบว่า บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ มาก ส่งผลการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ สูงขึ้น เช่น พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงสารเสพติดสูงขึ้น พฤติกรรมการรักษาอนามัยส่วนบุคคลสูงขึ้น มีการปฏิบัติทางพุทธศาสนาสูงขึ้น พฤติกรรมการเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวสูงขึ้น พฤติกรรมการรักษาระเบียบบสูงขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุคนธ์ (2545 : 166-168) ซึ่งศึกษา “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ตอบแบบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ถ้าข้อคำถามใด นักศึกษาตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน และถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน ทั้งนี้เพื่อประเมินการรับทราบข้อเท็จจริง ข้อมูล และหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุป จากผลการวิจัยที่ประมวลมาทำให้คาดได้ว่า สมาชิก ที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

(2.2) ทักษะที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ทัศนคติ เป็นสภาวะทางจิตประการหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆ อันเกิดจากการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ซึ่ง งามตา วนิทานนท์ (2535 : 210-264) ได้ให้ความหมายของแต่ละองค์ประกอบไว้สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบทางการรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) เดิมใช้ในความหมายของการรู้การคิด ความเชื่อ ตลอดจนข้อสันนิษฐานทั่วไปเกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคตินั้น แต่องค์ประกอบนี้จะต้องมีลักษณะที่เป็นทิศทางประกอบด้วย คือทางด้านดีหรือเลว มีประโยชน์หรือโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง (fact) ตามปกติเท่านั้น เนื้อหาที่สำคัญที่สุดในองค์ประกอบนี้คือ ความเชื่อเชิงประเมินค่า ว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร ดังนั้น การวัดองค์ประกอบแรกของทัศนคติอย่างถูกต้องจะต้องวัดความรู้เชิงประเมินค่าเกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคติของบุคคล

องค์ประกอบทางความรู้สึก (Affective Component) ทัศนคติมีลักษณะสำคัญคือ อารมณ์ของบุคคล เกี่ยวกับวัตถุทางทัศนคติเช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคลก็จะต้องมีลักษณะที่เป็นทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึงความชอบ ความไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือความพอใจ ไม่พอใจ สิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับองค์ประกอบแรกของเขาด้วย กล่าวคือถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดดีมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษบุคคลก็จะไม่ชอบไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้มีเนื้อหาที่อาจจะวัดได้ไม่หลากหลายเท่าองค์ประกอบแรก แต่ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทัศนคติ

องค์ประกอบทางการมุ่งกระทำ (Action Tendency Component) เนื่องจากทัศนคติเป็นลักษณะทางจิตใจ ที่ต้องศึกษาแยกต่างหากจากพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นองค์ประกอบนี้จะเป็นการรายงานเกี่ยวกับพฤติกรรม หรือเป็นการวัดปริมาณของพฤติกรรมโดยตรงไม่ได้ แต่จะต้องเป็นลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม เจตนาที่จะกระทำหรือ ความมุ่งกระทำ องค์ประกอบนี้จึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลมากกว่าองค์ประกอบอื่น

องค์ประกอบทั้งสามของทัศนคติ สามารถใช้ในการทำนาย และอธิบายพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงของบุคคลได้ เพราะเชื่อว่าหากบุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องใด (ร่วมกับบุคลิกภาพอื่นๆ ที่เหมาะสม) ก็จะกระตุ้นให้บุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในเรื่องนั้น มากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติไม่ดี ผู้มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงหมายถึง การที่บุคคลประเมินค่าว่าพฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ รู้สึกพอใจ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะและวิธีการต่างๆ ซึ่งเป็น ไปในทิศทางบวก ส่วนผู้ที่มีทัศนคติที่ไม่ดี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึงการที่บุคคลประเมินค่าว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ไม่พอใจ และไม่คิดที่จะแสดงพฤติกรรมหรือเป็นไปในทิศทางลบ

โดยทั่วไปพฤติกรรมของบุคคล จะเป็นไปในทิศทางและระดับความเข้มที่สอดคล้องกับทัศนคติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ดังจะเห็นได้จาก งานวิจัยของ นิภาพร โชติสุขเสนห์ (2545 : 94, 96, 99) ที่พบว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้มีพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบมากกว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย พบผลในกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมคนสูง และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญลำดับที่แรก ของพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 43.4% พบผลเดียวกันเช่นในกลุ่มย่อยอีก 9 กลุ่ม และยังพบอีกว่า ในกลุ่มรวม ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นตัวทำนายที่สำคัญอันดับแรก ของพฤติกรรมรักษาระเบียบ โดยร่วมกับตัวแปรอีก 10 ตัว ทางด้านจิตลักษณะและสถานการณ์ ทำนายพฤติกรรมส่งเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวได้ 37.6% พบผลเดียวกันเช่นในกลุ่มย่อยอีก 4 กลุ่ม

งานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ชมพูศรี (2544 : 133-135) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีทัศนคติเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

งานวิจัยของ ณัฐชามณูย์ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 151,156) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารความรู้ ทัศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮม สเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์นักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์ กล่าวคือ หากนักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์นักท่องเที่ยวมากขึ้น ก็จะมีแนวโน้มไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบ โฮมสเตย์มากขึ้นด้วย

งานวิจัยของ Boldero (1995) ศึกษาทดลองเรื่องการประหยัดหนังสือพิมพ์ในครัวเรือน ในช่วงระยะเวลา 2 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 254 คน อายุระหว่าง 18-78 ปี ทั้งชายและหญิง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พบว่า ทักษะคิดต่อการแปรรูป และความตั้งใจที่จะกระทำ เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรม การแปรรูปกระดาษหนังสือพิมพ์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ได้ ประมาณ 35.8% นอกจากนี้ยังมีการวิจัยทดลองเพื่อ สร้างมาตรวัดทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อม (Berberoglu & Tosunoglu, 1995) โดยทดสอบกับนักศึกษาระดับ ต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ในตุรกี จำนวน 639 คน เป็นชาย 291 คน และหญิง 348 คน พบว่ามาตรวัดที่ สร้างขึ้นโดยมีปัจจัย 4 กลุ่มคือ ทักษะคิดต่อการเพิ่มประชากร ทักษะคิดต่อการเห็นความสำคัญของปัญหา สิ่งแวดล้อม ทักษะคิดต่อการใช้พลังงานนิวเคลียร์ และทักษะคิดต่อการอนุรักษ์พลังงาน นักศึกษามีการ ตอบสนองต่อมาตรวัด โดยแสดงการรับรู้ถึงประเด็นต่างๆ ทางสิ่งแวดล้อมที่ทำการทดสอบ แสดงให้ เห็นว่าตัวแปรทัศนคติ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม

แม้ว่าทัศนคติจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่างๆ แต่ลักษณะของทัศนคติที่ใช้เพื่อการ ทำนายพฤติกรรมนั้น จะต้องเป็นลักษณะที่เจาะจงเฉพาะพฤติกรรม ในระยะเวลา หรือกาลเทศะ ที่ เหมาะกับการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ และเป็นทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์โดยตรงด้วย (งามตา วานินทานนท์, 2535 : 267) แนวทางการวัดทัศนคติเพื่อให้เกิดความแม่นยำ มักจะวัดที่ปริมาณและ ทิศทางของทัศนคติต่อพฤติกรรมเดียวกัน และควรที่จะวัดใน 3 องค์ประกอบ โดยวัดองค์ประกอบทาง ความรู้เชิงประเมินค่า และองค์ประกอบทางความรู้สึก ซึ่งเป็นการวัดทัศนคติทั่วๆ ไป ดังนั้น การวัด ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในงานวิจัยนี้ ได้มุ่งวัดทัศนคติด้านความรู้เชิงประเมินค่าและ ทัศนคติด้านความรู้สึกต่อพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การที่นักศึกษามองเห็น ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นสิ่งที่มีความ มีประโยชน์ หรือ ไม่มีประโยชน์มากนักน้อยเพียงใด นักศึกษาพอใจ หรือ ไม่พอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบวัดที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดของ นิภาพร โชติสุดแสนห์ (2545 : 168-169) ซึ่งศึกษา “ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษามหาวิทยาลัย” มีลักษณะเป็นมาตรประเมินรวมค่า ทั้งนี้ประเมินความคิดเห็นต่อประโยชน์ หรือโทษ มีความรู้สึกชอบ พอใจต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา

สรุป จากผลการวิจัยที่ประมวลมานี้ทำให้คาดได้ว่า นักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากกว่า นักศึกษาที่มี ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษา “พฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” เป็นการวิจัยเชิงบรรยายประเภทการสำรวจ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังขั้นตอนต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.3.1 ประชากร

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552 สถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี

1.3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552 สถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน จำนวน 400 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ขนาดของประชากร \propto ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5% มีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

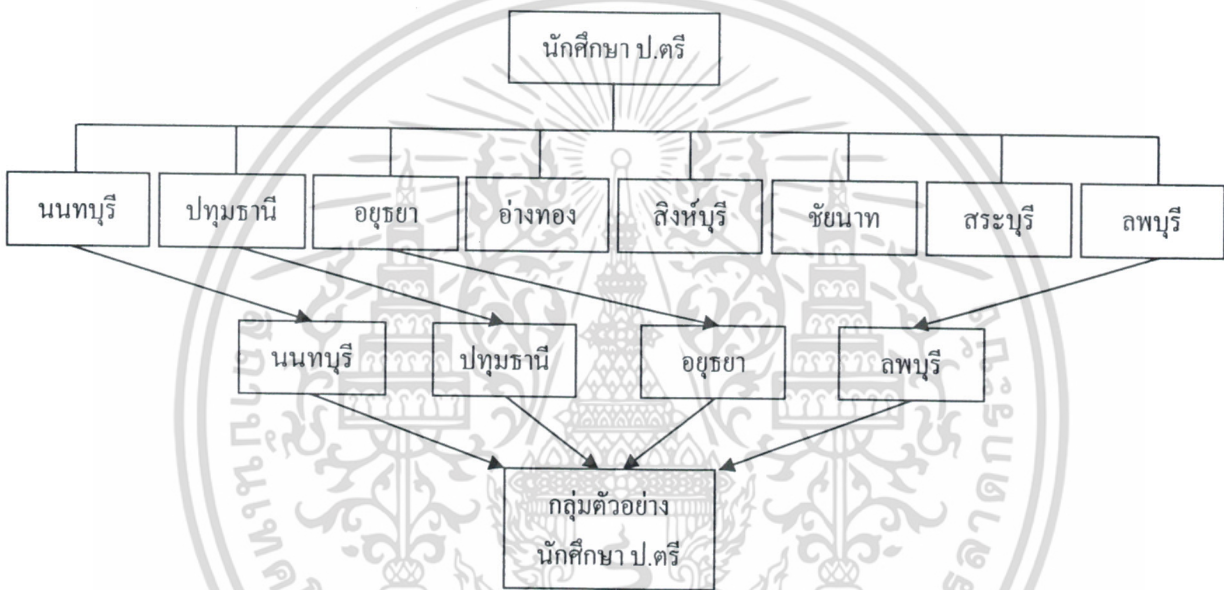
- 1) แบ่งประชากรออกเป็น 8 จังหวัด ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี
- 2) คัดเลือกจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษามา 4 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา และลพบุรี
- 3) ในจังหวัดที่มีสถาบันอุดมศึกษามากกว่า 1 แห่ง จะจับสลากเลือกสถาบันอุดมศึกษามาเพียงแห่งเดียว และได้สถาบันอุดมศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 3.1) จังหวัดนนทบุรี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี)
- 3.2) จังหวัดปทุมธานี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)
- 3.3) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา)
- 3.4) จังหวัดลพบุรี (มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)

4) ในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สุ่มเลือกตัวอย่างนักศึกษามาสถาบันละ 100 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างจาก 4 สถาบัน จำนวน 400 คน

แผนผังแสดงขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีลักษณะของเครื่องมือ วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา คือ เพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และความถี่ในการท่องเที่ยว โดยมีทั้งให้นักศึกษาเลือกจากคำตอบที่ให้ไว้ และเติมคำลงในช่องว่าง

2) แบบสอบถามกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

วัดโดยการให้นักศึกษารายงานการปฏิบัติของตนหรือการแสดงออกเมื่อเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง ด้วยแบบสอบถามซึ่งแบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ตัว คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1) แบบสอบถามพฤติกรรมอนุรักษสถานที่ต้องเที่ยว มีเนื้อหาเกี่ยวกับการช่วยรักษา สภาพแวดล้อมที่ดั้งเดิมให้คงอยู่ หรือช่วยฟื้นฟูพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยว และสนับสนุนให้ผู้อื่นกระทำ โดยการแนะนำ หรือห้ามปราม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจาก แบบสอบถามของ นิภาพร โชติสอดเสนห์ (2545 : 147-148) โดยมีจำนวน 6 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความที่แสดง พฤติกรรมทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 6-36 คะแนน

2.2) แบบสอบถามพฤติกรรมรักษาระเบียบ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของ สถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ไม่ ทำลายสภาพแวดล้อมหรือสร้างมลพิษ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของ นิภาพร โชติสอดเสนห์ (2545 : 148-150) โดยมีจำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตรประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความที่แสดงพฤติกรรมทางบวก ให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความที่แสดง พฤติกรรมทางลบให้คะแนนในทิศทางกลับกัน พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน

3) แบบสอบถามกลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์

แบบสอบถามการรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัด โดยการรายงานของนักศึกษา ว่าได้รับและสนใจข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากสื่อสารมวลชนประเภทป้าย โฆษณา โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ บุคคลใกล้ชิด และอื่นๆ มากน้อยเพียงใด เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย ปรับปรุงจากแบบสอบถามของ นิภาพร โชติสอดเสนห์ (2545 : 153-155) จำนวน 13 ข้อ แต่ละข้อมีมาตร ประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” จนถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริง ที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนใน ทิศทางกลับกัน พิสัยคะแนนทั้งหมดจึงอยู่ระหว่าง 13-78 คะแนน

4) แบบสอบถามกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์

ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติที่ดีต่อการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการให้นักศึกษาตอบคำถามใน ด้านการรับทราบข้อเท็จจริง ข้อมูล หลักการและผลของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อสังคมส่วนรวม รวมถึงการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยว เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยปรับปรุงจาก เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามของ นิภาพร โชติสุขเสนห์ (2545 : 166-168) จำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมีลักษณะเป็นข้อคำถามให้ตอบแบบ “ใช่” หรือ “ไม่ใช่”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 2 ค่า โดยข้อคำถามใดตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน และถ้าตอบผิดให้ 0 คะแนน พิสัยคะแนนทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน

4.2) แบบสอบถามทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัดเกี่ยวกับความคิดเห็นชอบ/ไม่ชอบต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ รวมความคิดเห็นต่อประโยชน์และโทษของการแสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามของ นิภาพร โชติสุขเสนห์ (2545 : 168-169) จำนวน 10 ข้อ แต่ละข้อมีมาตราประเมิน 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย”

เกณฑ์การให้คะแนน ในแต่ละข้อมีคะแนน 6 อันดับ โดยข้อความทางบวกให้คะแนน “จริงที่สุด” 6 คะแนน และลดลงตามลำดับจนถึง “ไม่จริงเลย” ให้ 1 คะแนน ข้อความทางลบให้คะแนนกลับกัน พิสัยคะแนนทั้งหมดจึงอยู่ระหว่าง 10-60 คะแนน

3.2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วกำหนดประเด็นของข้อคำถาม จากนั้นก็ดำเนินการปรับปรุงและสร้างข้อคำถามตามตัวแปรที่ศึกษา แล้วตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือ

2) ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน และคำนวณหาคุณภาพของเครื่องมือโดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ

2.1) กรณีแบบสอบถาม

2.1.1) การหาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	k	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	s^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม
	$\sum s_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

2.1.2) การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยด้วยสถิติ t-test

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

- เมื่อ t แทน ค่าอำนาจจำแนก
- \bar{X}_H แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มสูง
- \bar{X}_L แทน ค่าเฉลี่ยของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
- S_H^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มสูง
- S_L^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
- n_H, n_L แทน จำนวนผู้ตอบกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ซึ่งมีจำนวนเท่ากัน)

2.2) กรณีแบบทดสอบ

2.2.1) หาค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยใช้สูตร

$$p = \frac{R_H + R_L}{n_H + n_L}$$

- เมื่อ p แทน ค่าความยากง่าย
- R_H แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มสูง
- R_L แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
- n_H, n_L แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง และกลุ่มต่ำ

2.2.2) หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) โดยใช้สูตร

$$r = \frac{R_H - R_L}{n_H}$$

- เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก
- R_H แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มสูง
- R_L แทน จำนวนผู้ตอบถูกของข้อนั้นในกลุ่มต่ำ
- n_H แทน จำนวนผู้ตอบในกลุ่มสูง (ซึ่งมีจำนวนเท่ากับกลุ่มต่ำ : n_L)

2.2.3) หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยวิธีของ Kuder-Richardson (KR-20) โดย

ใช้สูตร

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right\}$$

- เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อถือได้
- k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ
- Σ แทน ผลรวม
- p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
- q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

s² แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ
รายละเอียดผลการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552 ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางตอนบน ดังนี้

- 1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี
- 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2552 และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา โดยหาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยพฤติกรรม ดังนี้

เกณฑ์ค่าเฉลี่ย	ความหมายของพฤติกรรม
5.50-6.00	มากที่สุด
4.50-5.49	มาก
3.50-4.49	ค่อนข้างมาก
2.50-3.49	ค่อนข้างน้อย
1.50-2.49	น้อย
1.00-1.49	น้อยที่สุด

- 3) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ดังนี้

3.1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกรณีสองกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ชนิด Independent

3.2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกรณีมากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

(One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Scheffe'

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนข้อ ประเภทข้อความ และคุณภาพของแบบวัด

แบบวัด	ใช้จริง					
	การทดลองใช้ (จำนวนข้อ)	จำนวนข้อ	ประเภทของข้อความ	ความเชื่อถือได้	คุณภาพของแบบวัด	
		ทางบวก	ทางลบ	ช่วงค่า	ความยากง่าย	
1 พฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	13	6	ทุกข้อ	.84	6.75-9.74	-
1.1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	15	10	1-5,7-10	.91	4.34-12.07	-
1.2 พฤติกรรมรักษาระเบียง	14	13	1-3,7,9-11,13	.74	1.99-6.52	-
2 การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	10	10	3,6-7,9	.83	2.61-10.62	-
3 ทิศนคติที่ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	15	12	4-6,8-9*	.75	0.20-0.60	0.35-0.67

* ข้อที่ตอบถูก ** ข้อที่ตอบผิด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อศึกษา “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- 4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
- 4.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 4.1 จำนวน ร้อยละ และลำดับที่ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
1. เพศ			
ชาย	127	31.75	2
หญิง	273	68.25	1
รวม	400	100	-
2. ผลการเรียน			
ผลการเรียนต่ำ (น้อยกว่า 2.50)	149	37.25	1
ผลการเรียนปานกลาง (2.50-3.00)	118	29.50	3
ผลการเรียนสูง (มากกว่า 3.00)	133	33.25	2
รวม	400	100	-
3. สาขาวิชาที่เรียน			
สาขาวิชาอื่น	183	45.75	2
สาขาวิชาท่องเที่ยว	217	54.25	1
รวม	400	100	-
4. รายได้ครอบครัว			
-			
รายได้น้อย (ไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน)	178	44.61	2
รายได้มาก (มากกว่า 20,000 บาท/เดือน)	221	55.39	1
รวม	399	100	-

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	ลำดับที่
5. การศึกษาของบิดา			
ต่ำ (ประถมศึกษา)	114	29.16	2
ปานกลาง (มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.)	187	47.83	1
สูง (ปริญญาตรีขึ้นไป)	90	23.02	3
รวม	391	100	-
6. การศึกษาของมารดา			
ต่ำ (ประถมศึกษา)	129	32.91	2
ปานกลาง (มัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.)	179	45.66	1
สูง (ปริญญาตรีขึ้นไป)	84	21.43	3
รวม	392	100	-
7. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
รับรู้ข่าวสารน้อย	204	51.00	1
รับรู้ข่าวสารมาก	196	49.00	2
รวม	400	100	-
8. ความถี่ในการท่องเที่ยว			
ท่องเที่ยวบ่อย (ไม่เกิน 3 ครั้ง/ปี)	224	56.00	1
ท่องเที่ยวไม่บ่อย (มากกว่า 3 ครั้ง/ปี)	176	44.00	2
รวม	400	100	-
9. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
ความรู้ต่ำ	219	54.75	1
ความรู้สูง	181	45.25	2
รวม	400	100	-
10.ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์			
ทัศนคติดี	228	57.00	1
ทัศนคติไม่ดี	172	43.00	2
รวม	400	100	-

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะของข้อมูลทั่วไป ดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.25 ที่เหลือเป็นนักศึกษาเพศชาย จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.75

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการเรียน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ (น้อยกว่า 2.50) จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 รองลงมาเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูง (มากกว่า 3.00) จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 33.25 และที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มีผลการเรียนปานกลาง (ระหว่าง 2.50-3.00) จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 29.50

สาขาวิชาที่เรียน ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาสาขาวิชาท่องเที่ยว จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 ที่เหลือเป็นนักศึกษาสาขาวิชาอื่น จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75

รายได้ครอบครัว ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้มาก (มากกว่า 20,000 บาท/เดือน) จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.39 ที่เหลือเป็นนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้น้อย (ไม่เกิน 20,000 บาท/เดือน) จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.61

การศึกษาของบิดา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาปานกลาง (ระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.) จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมาเป็นนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาต่ำ (ระดับประถมศึกษา) จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 29.16 และที่เหลือเป็นนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาสูง (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.02

การศึกษาของมารดา ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาปานกลาง (ระดับมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส.) จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 45.66 รองลงมาเป็นนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาต่ำ (ระดับประถมศึกษา) จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.91 และที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาสูง (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.43

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00

ความถี่ในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวน้อย (ไม่เกิน 3 ครั้ง/ปี) จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 ที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวมาก (มากกว่า 3 ครั้ง/ปี) จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75 ที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.25

ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 ที่เหลือเป็นนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับที่พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	\bar{X}	S	ระดับ	ลำดับที่
พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	4.06	1.11	ค่อนข้างมาก	1
พฤติกรรมรักษาระเบียบ	3.47	1.00	ค่อนข้างน้อย	2
รวม	3.76	.94	ค่อนข้างมาก	-

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.76$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.06$) และด้านพฤติกรรมรักษาระเบียบ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X}=3.47$)

4.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีเพศต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	เพศ	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	ชาย	127	3.86	1.16	2.49*	.01
	หญิง	273	4.15	1.07		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	ชาย	127	3.24	.97	3.12*	.00
	หญิง	273	3.57	1.00		
รวม	ชาย	127	3.55	.95	3.14*	.00
	หญิง	273	3.86	.92		

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและ อนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	11.759	2	5.880	4.891*	.008
	ภายในกลุ่ม	477.281	397	1.202		
	รวม	489.040	399			
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	ระหว่างกลุ่ม	.727	2	.364	.363	.696
	ภายในกลุ่ม	397.781	397	1.002		
	รวม	398.509	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.830	2	1.415	1.609	.201
	ภายในกลุ่ม	349.175	397	.880		
	รวม	352.005	399			

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.4 เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีผลการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Sheffe' ผลดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่างกัน เป็นรายคู่

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ผลการเรียน			
	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	\bar{X}	3.85	4.10	4.25
ผลการเรียนต่ำ	3.85		.25	.40*
ผลการเรียนปานกลาง	4.10			.16
ผลการเรียนสูง	4.25			

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีผลการเรียนต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูงกับนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ โดยนักศึกษาที่มีผลการเรียนสูง มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว สูงกว่า นักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	สาขาวิชา	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	อื่น	183	3.86	1.17	3.21*	.00
	ท่องเที่ยว	217	4.22	1.03		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	อื่น	183	3.26	.99	3.99*	.00
	ท่องเที่ยว	217	3.65	.97		
รวม	อื่น	183	3.56	.95	4.05*	.00
	ท่องเที่ยว	217	3.93	.89		

*Sig < .05

จากตารางที่ 4.6 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	รายได้ครอบครัว	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	รายได้ต่ำ	178	3.90	.99	2.46*	.01
	รายได้สูง	221	4.17	1.18		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	รายได้ต่ำ	178	3.36	.95	1.90	.06
	รายได้สูง	221	3.55	1.03		
รวม	รายได้ต่ำ	178	3.63	.85	2.48*	.01
	รายได้สูง	221	3.86	.99		

*Sig. < .05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.7 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่ครอบครัวมีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่บิดามีการศึกษาต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและ อนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	0.12	2	0.06	0.05	.95
	ภายในกลุ่ม	477.14	388	1.23		
	รวม	477.25	390			
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	ระหว่างกลุ่ม	1.37	2	0.69	0.69	.50
	ภายในกลุ่ม	387.00	388	1.00		
	รวม	388.37	390			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.56	2	0.28	0.32	.73
	ภายในกลุ่ม	341.61	388	0.88		
	รวม	342.16	390			

จากตารางที่ 4.8 เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่บิดามีการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มารดามีการศึกษาต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและ อนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.90	2	0.95	0.77	.46
	ภายในกลุ่ม	480.94	389	1.24		
	รวม	482.84	391			
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	ระหว่างกลุ่ม	3.46	2	1.73	1.73	.18
	ภายในกลุ่ม	388.68	389	1.00		
	รวม	392.14	391			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2.36	2	1.18	1.33	.27
	ภายในกลุ่ม	344.90	389	0.89		
	รวม	347.26	391			

จากตารางที่ 4.9 เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มารดามีการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	การรับรู้ ข่าวสาร	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์ สถานที่ท่องเที่ยว	น้อย	204	4.14	1.01	1.44	.15
	มาก	196	3.98	1.20		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	น้อย	204	3.52	.90	1.11	.27
	มาก	196	3.41	1.09		
รวม	น้อย	204	3.83	.84	1.44	.15
	มาก	196	3.69	1.03		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	การท่องเที่ยว	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	น้อย	224	3.85	1.09	4.28*	.00
	มาก	176	4.32	1.07		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	น้อย	224	3.33	.95	3.06*	.00
	มาก	176	3.64	1.03		
รวม	น้อย	224	3.59	.89	4.13*	.00
	มาก	176	3.98	.96		

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีการท่องเที่ยวต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ความรู้	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	น้อย	219	3.91	1.17	2.91*	.00
	มาก	181	4.23	1.00		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	น้อย	219	3.34	.99	2.83*	.00
	มาก	181	3.62	.99		
รวม	น้อย	219	3.63	.95	3.21*	.00
	มาก	181	3.93	.90		

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	ทัศนคติ	n	\bar{X}	S	t	Sig.
1. พฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว	น้อย	228	3.44	.93	17.52*	.00
	มาก	172	4.88	.72		
2. พฤติกรรมรักษาระเบียบ	น้อย	228	3.01	.88	12.56*	.00
	มาก	172	4.08	.80		
รวม	น้อย	228	3.22	.78	18.42*	.00
	มาก	172	4.48	.59		

*Sig. < .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนที่มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งรายด้านและภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเพื่อศึกษา “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 สรุปการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย จำแนกตามเพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5.1.2 สมมุติฐานของการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทยแตกต่างกัน ตามตัวแปรเพศ ผลการเรียน สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

5.1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน ปีการศึกษา 2552 ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท สระบุรี และลพบุรี กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) จำนวน 400 คน (กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Yamane ที่ขนาดของประชากร \propto ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน 5%)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามกลุ่มตัวแปรพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แบบสอบถามกลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์ และแบบสอบถามกลุ่มตัวแปรจิตลักษณะตามสถานการณ์ ซึ่งแบบสอบถามผ่านหาคุณภาพโดยการทดลองใช้ (try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 80 คน แล้วคำนวณหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยละเอียดของคุณภาพของเครื่องมือ ดังแสดงในตารางที่ 3.1

5.1.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552 ในสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางตอนบน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ. 2552 และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป โดยมีประเด็นการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของนักศึกษา โดยหาจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 3) วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา ดังนี้
 - 3.1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกรณีสองกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t-test) ชนิด Independent
 - 3.2) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกรณีมากกว่าสองกลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทีละคู่ด้วยวิธี Scheffe'

5.1.7 สรุปผลการวิจัย

- 1) นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนด้านพฤติกรรมรักษาระเบียบ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
- 2) นักศึกษาที่มีเพศ สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) นักศึกษาที่มีผลการเรียน การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ไม่แตกต่างกัน

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าว มีข้อค้นพบหลายประการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษา โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1) นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ภาพรวม อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=3.76$) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านพฤติกรรมเสริมสร้างและอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X}=4.06$) และด้านพฤติกรรมรักษาระเบียบ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ($\bar{X}=3.47$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ประกอบกับประเทศไทยเองในแต่ละปีมีรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำนวนมาก จึงมีการพัฒนาและประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นเชิงอนุรักษ์ ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นที่นิยมและรู้จักเป็นอย่างดีของนักศึกษา ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ ฯลฯ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุชาดา วรระmani (2542 : 222) ที่ทำวิจัย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) กับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.0083$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเรื่องของการเคารพกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัดมากที่สุด แต่มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวหลังกลับจากการท่องเที่ยวน้อยที่สุด งานวิจัยของ ณิชชามณูย์ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 151) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มพฤติกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X}=3.62$) งานวิจัยของ รุจิยา แก้วไทรเทียน (2548 : 111) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กับความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของสมาชิกในโครงการนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกในโครงการนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 14-28 ปี จำนวน 402 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ในระดับมาก ($\bar{X}=3.5035$) และงานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ชมพูศรี (2544 : 134) การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเรื่องการปฏิบัติตามกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

2) นักศึกษาที่มีเพศ สาขาวิชาที่เรียน รายได้ครอบครัว ความถี่ในการท่องเที่ยว ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทัศนคติที่ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยกรณีนักศึกษาที่มีเพศต่างกัน จะพบว่า นักศึกษาเพศหญิงมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่าเพศชาย ทั้งนี้เป็นเพราะเพศชายและเพศหญิงมีความนึกคิด ทัศนคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามบทบาททางเพศและอิทธิพลของวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมเป็นตัวกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนสองเพศไว้ต่างกัน (ยูพา สภากุล. 2540) สอดคล้องกับการวิจัยของ สุชาดา วรรณะมานี (2542 : 223) ที่ทำวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) กับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน โดยนักศึกษาหญิงมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่านักศึกษาชาย และนักศึกษาชายและหญิงมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน โดยนักศึกษาหญิงมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากกว่านักศึกษาชาย และงานวิจัยของ รุจิยา แก้วไทรเทียน (2548 : 111-112) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของสมาชิกใน โครงการนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกในโครงการนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และมีอายุตั้งแต่ 14-28 ปี จำนวน 402 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน โดยสมาชิกเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย

สาขาวิชาที่เรียน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาท่องเที่ยว (กลุ่มสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริหารธุรกิจการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวและการโรงแรม) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษากลุ่มสาขาอื่น (กลุ่มสาขาวิชาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริหารธุรกิจ วิทยาศาสตร์) ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักศึกษากลุ่มสาขาท่องเที่ยว การจัดการศึกษาในแต่ละหลักสูตรจะมีปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว โดยอาจจะมีการรายละเอียดของปรัชญาและวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปในแต่ละหลักสูตร แต่ก็จะมีประเด็นหนึ่งที่ทุกหลักสูตรกำหนดไว้เป็นปรัชญาและวัตถุประสงค์หลักคือ การผลิตบุคลากรที่มีจิตและพฤติกรรมที่จะรักษามรดกทางการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ทั้งนี้ก็เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ มีสภาพของทรัพยากรเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การท่องเที่ยวเชิงเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามการเติบโตของการท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจการท่องเที่ยว และอาชีพอื่นๆ ที่ต้องพึ่งพาการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ ดังนั้นการที่นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาด้านการท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษากลุ่มสาขาอื่นๆ เพราะพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ถูกถ่ายทอดและปลูกฝังในการเรียนการสอน และพฤติกรรมดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับอาชีพของนักศึกษาในอนาคตด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ศกฉวรรณ พาเรือง (2540 : 94, 96, 101) ที่ศึกษา องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิตนักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในมหาวิทยาลัยแบบจำกัดรับ ภาครัฐบาล มหาวิทยาลัยแบบจำกัดรับภาคเอกชน และมหาวิทยาลัยแบบไม่จำกัดรับภาครัฐบาล กลุ่มละ 150 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตนักศึกษามีลักษณะการเคารพต่อทุกๆ สถานที่ๆ ไปเยือน และการพยายามปรับตัวเป็นนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยว ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่า สาขาวิชา (สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) ที่ศึกษาของนิสิตนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

รายได้ครอบครัว เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีรายได้ครอบครัวต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้สูง (มากกว่า 20,000 บาท/เดือน) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษาที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำ (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท/เดือน) ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีประสบการณ์ทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่ต่างกัน คนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวต่างกัน ย่อมมีค่านิยม ความคิด ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน (Burgoon, 1978) สอดคล้องกับ Kotler (1994 อ้างถึงใน ชัยนันท์ วีระฉายา. 2546 : 15-17) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมผู้บริโภคขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ 2 กลุ่ม คือ อิทธิพลของพลังทางสังคมและกลุ่ม และอิทธิพลของพลังทางจิตวิทยา โดยปัจจัยด้านอิทธิพลของพลังทางสังคมและกลุ่มที่สำคัญประการหนึ่งคือ “ชนชั้นทางสังคม” ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มบุคคลผู้ที่มีความคล้ายกันในด้านพฤติกรรม ซึ่งมีฐานทางเศรษฐกิจเป็นเกณฑ์ ชนชั้นทางสังคมกำหนดตำแหน่งของบุคคลภายในระบบชั้นทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากแบบของการบริโภคมักจะเกี่ยวพันกับชนชั้นทางสังคมโดยตรง โดยสมาชิกของชั้นทางสังคมเดียวกันมีพฤติกรรมเหมือนกัน มีค่านิยมความเชื่อและแบบของการบริโภคคล้ายกัน คุณสมบัติประการนี้มีความสำคัญกับพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากบุคคลที่สังกัดชนชั้นทางสังคมเดียวกันมักจะซื้อสินค้าประเภทเดียวกัน จากร้านค้าประเภทเดียวกันและเปิดรับสื่อประเภทเดียวกัน โดยเฉพาะรายได้ของคนนับเป็นเครื่องกำหนดความต้องการ ตลอดจนกำหนดความคิดของคนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ หรือพฤติกรรมต่างๆ กันได้ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ พิมพ์ (2551 : 59) ที่ศึกษา ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั่วประเทศ จำนวน 658 คน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีฐานะครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมรักษาระเบียบในสถานที่ท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครอบครัวฐานะสูงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมรักษาระเบียบในสถานที่ท่องเที่ยวสูงกว่าครอบครัวฐานะต่ำ

ความถี่ในการท่องเที่ยว เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีความถี่ในการท่องเที่ยวต่างกัน พบว่า นักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวมาก (มากกว่า 3 ครั้ง/ปี) มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษาที่มีการท่องเที่ยวน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง/ปี) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวมาก จะมีการเรียนรู้การอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวทั้งจากการสื่อต่างๆ เช่น ป้ายประกาศ การณรงค์ สื่ออื่นๆ หรือการเรียนรู้จากบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่นักท่องเที่ยวคน/กลุ่มอื่นๆ หรือรับรู้กฎ/ระเบียบของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มามากกว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวน้อย ดังนั้น การท่องเที่ยวมากหรือน้อยของนักศึกษาก็จะเกี่ยวกับกับการรับรู้สภาพการณ์รอบข้างด้านการท่องเที่ยวมากน้อยเช่นกัน ซึ่งสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่นักศึกษารับรู้นี้จะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของนักศึกษาได้ สอดคล้องกับ ดินดา สุวรรณดี (2543 : 29) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อม เป็นเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่นและสิ่งต่างๆ ทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่จะนำมาปรับใช้ในพฤติกรรมประจำวัน และสอดคล้องกับการวิจัยของ วิธินี วรรณสกล (2542 : 88) ที่ศึกษาวิจัยการเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุระหว่าง 25-60 ปี จำนวน 408 คน ผลการวิจัยพบว่า ความถี่ในการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ และนอกจากนี้ยังพบอีกว่า ตัวแปรความถี่ในการท่องเที่ยว เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจได้

ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะความสัมพันธ์กันของความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ที่พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละตัวมักจะไม่เกิดขึ้นโดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้นโดยรวมๆ กัน และพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์ได้เรียกว่า K A P Study โดยเป็นการอธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น มาจากองค์ประกอบในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทักษะของบุคคล (ระเด่น หัสดี และ สรวงศ์คุณ ดวงคำสวัสดิ์. 2536 : 14-15) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉันทชามณูย์ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 151,156) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการเอกลีขานนี้เป็นเอกลีขานที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกลีขานทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์นักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ กล่าวคือ หากนักท่องเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ นักท่องเที่ยวมาก ก็จะมีแนวโน้มไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์มากด้วย และจากผลการวิจัยของทัศนียา บริพิศ (2548 : 75) ที่ศึกษา บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดสมุทรปราการ ก็พบว่า ความรู้ด้านแหล่งท่องเที่ยว ความรู้ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรความรู้ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว กับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยว มีความแตกต่างกันกับบทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่างกัน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สูงกว่านักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย ทั้งนี้เป็นเพราะความสัมพันธ์กันของความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ ที่พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยแต่ละตัวมักจะ ไม่เกิดขึ้น โดยอิสระ แต่จะเกิดขึ้น โดยรวมๆ กัน และพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งนักพฤติกรรมศาสตร์ได้เรียกว่า K A P Study โดยเป็นการอธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมนั้น มาจากองค์ประกอบในตัวบุคคล ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติของบุคคล (ระเด่น หัสดี และ สรวงศักดิ์ ควงคำสวัสดิ์. 2536 : 14-15) ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิไลลักษณ์ ชมพูศรี (2544 : 133-135) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีทัศนคติเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และผลการวิจัยของ ณัฐชามณูย์ สุวิทย์พันธุ์ (2545 : 151,156) ที่ศึกษาวิจัย การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ นอกจากนี้ยังพบว่าทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์นักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ กล่าวคือ หาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นักท่องเที่ยวนักทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์นักท่องเที่ยวมากขึ้น ก็จะมีแนวโน้มไปท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์มากขึ้นด้วย

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะให้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ใน 2 ประเด็น ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ประการแรก นักศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้านพฤติกรรมรักษาระเบียบ อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน และ/หรือการฝึกอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กับนักศึกษา ควรมุ่งเน้นพฤติกรรมรักษาระเบียบ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสถานที่ท่องเที่ยว หรือกฎหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

ประการที่สอง ควรพัฒนาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในกลุ่มเพศชาย กลุ่มสาขาวิชาที่ไม่ใช่สาขาท่องเที่ยว กลุ่มที่มีการท่องเที่ยวบ่อย กลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย และกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์น้อย ทั้งนี้เพราะผลจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่ำกว่ากลุ่มตรงข้าม

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ประการแรก ควรศึกษาพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ ในกลุ่มนักศึกษากลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังพฤติกรรมเหล่านี้ให้กับเยาวชนในอนาคต เช่น กลุ่มนักศึกษาครู กลุ่มนักศึกษาด้านการสื่อสารมวลชน เป็นต้น

ประการที่สอง ควรมีการศึกษาวิจัยหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผล และ/หรือเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมรักษาระเบียบ) ในกลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่โดยเฉพาะนักเรียน-นักศึกษา ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทราบสาเหตุของพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร/เนื้อหาเพื่อการเรียนรู้ได้

บรรณานุกรม

- กมลลา สุพรรณ. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. ข้อมูลท่องเที่ยว 76 จังหวัด. [Online] Available : [http://
www.tat.or.th](http://www.tat.or.th)
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ :
อัสชา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานฉบับย่อสำหรับผู้บริหาร โครงการศึกษาเพื่อ
จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกษม จันทศร. 2541. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กฤษณา เพ็ชรเจริญ. 2543. “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการ
อุปโภคผลิตภัณฑ์ถั่วเหลือง.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการ
บริหารสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- งามตา วานิชานนท์. 2535. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิระเสกข์ ดริเมธสุนทร และไพฑูริย์ พิมพ์ดี. 2550. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตนาเชิงพฤติกรรม
ประหยัดพลังงานของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่ร่วมโครงการมหาวิทยาลัย
รวมพลังหารสอง. รายงานการวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณ
ทหารลาดกระบัง.
- จิระศักดิ์ วารินทร์. 2538. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของ
พนักงานการสื่อสารแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหาร ศาสตรมหา
บัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เฉลิม อำเอี่ยม. 2528. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชวนชัย เชื้อสาธุชน. 2546. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของอาจารย์ใน
สถาบันราชภัฏ. อุบลราชธานี : รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ชัชมนันท์ วีระฉายา. 2546. การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ กับพฤติกรรมกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีสินค้าชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชิววัฒน์ นิเจนตร. 2526. สุขภาพเชิงจิต-สังคมในโรงเรียน กับสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นในเขต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูดา จิตพิทักษ์. 2525. พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สารสมวลชน.
- ฐานันดร เปียศิริ. 2545. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการห้องเรียนสีเขียว. วิทยานิพนธ์ศิลป ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐชามณูษ์ สุวิทย์พันธุ์. 2545. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และแนวโน้มพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วิทยานิพนธ์นิเทศ ศึกษามหา บัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2548. ลักษณะทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ. บทความประกอบการบรรยาย เรื่อง “ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต.” ในการประชุมปฏิบัติการ (รุ่นที่ 1 ครั้งที่ 1) เรื่อง “การใช้และการผลิตผลงานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์เพื่อประโยชน์ แก่สังคมไทย” จัดโดย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 26-29 ตุลาคม 2548 ณ โรงแรมและรีสอร์ท สักกู เตือน เขาใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2543. ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. โครงการส่งเสริม เอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2541. “รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interaction Model) เพื่อวิจัยสาเหตุของ พฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์.” วารสารทันตภิบาล. 10 (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 105-108.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2539. ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และงามตา วณิชานนท์. 2537. จิตลักษณะของนักเรียนวัยรุ่นในครอบครัว ปกติ-เครียด-แตก และปัจจัยปกป้อง. วารสารจิตวิทยา. 1 (ธันวาคม) : 20-24.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, งามตา วนิันทานนท์ และคณะ. 2536. รายงานการวิจัยลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2530. ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสถานะเสี่ยงในครอบครัวและทางป้องกัน. รายงานการวิจัย สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และสุภาพร ลอยด์. 2529. การส่งเสริมในครอบครัวกับรักการอ่านของนักเรียนวัยรุ่น. วารสารบรรณศาสตร์. 9(มกราคม) : 49-82.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2529. ประมวลบทความวิชาการ ตอน 1. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนิันทานนท์. 2528. ปัจจัยทางจิตวิทยาในเขตที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2524. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. 2520. จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานวิจัย ฉบับที่ 21. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- คุณหญิง โยเหลา และประทีป จินฉิ่ง. 2537. รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมอนุรักษ์น้ำของครูประถมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ทัศนียา บริพิศ. 2548. บทบาทของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรวิ เรือนสิงห์. 2541. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักศึกษาสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิภาพร โชติสุดแสน. 2545. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เบญจา จันทร และคณะ. 2547. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ เครือข่ายการวิจัยภาคกลางตอนล่าง.
- ปิยฉัตร กลิ่นสุวรรณ. 2538. ลักษณะจิตสังคมของพระสงฆ์ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทำงานในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด. วิทยานิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปิยาภรณ์ รัตนเจษฎา. 2541. การเปรียบเทียบพฤติกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวที่พักค้างแรมและไม่พักค้างแรม ในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาชินวุฒิ ธมฺมานนฺ โธ (ทองพิมพ์). 2550. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอย่างรู้คุณค่า ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 : กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 2 อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พีระนันท์ บุรณะโสภณ. 2538. พฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ พิมพ์. 2551. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มนชิตา ทองก้อน. 2546. เจตคติ การคัดลอกตามกลุ่มอ้างอิงกับความตั้งใจในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มันทนา สิริรัก โนภาส. 2538. การสำรวจความเชื่อ เจตคติ การคัดลอกตามกลุ่มอ้างอิง การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมเจตนา และพฤติกรรมการบริโภคโลहितของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพา สภากุล. 2540. การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2536. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ระเด่น หัสดี และสรศักดิ์ภรณ์ ดวงคำสวัสดิ์. 2536. การสุศึกษาและประชาสัมพันธ์กับการพัฒนา
สาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหาร
ผ่านศึก.
- ลลิตา โภชนพันธ์. 2539. พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์สัญจรของนักท่องเที่ยวในเขตอุทยาน
แห่งชาติเขาใหญ่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลินดา สุวรรณดี. 2543. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียนใน
โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรรณาวงษ์วานิช. 2546. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณิ วรรณชาติ. 2541. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนแบบเสี่ยงเอดส์ของ
นักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย. ภาคนิพนธ์พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- วิชัย เอียดบัว. 2534. ลักษณะจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมทางวิชาการของ
ครูประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชาญ มณีโชติ. 2535. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัด
สงขลา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิธินี วรรณสกล. 2542. “การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว กับพฤติกรรมการ
ท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศ
ศาสตรพัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ ชมพูศรี. 2544. “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของนักท่องเที่ยวชาวไทย.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร
พัฒนาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศกลวรรณ พาเรือง. 2540. “องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิต
นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศ
ศาสตรพัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- อนุชา เล็กสกุล. 2542. รายงานขั้นสุดท้าย การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล. 2533. ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อนก หอมพิกุล. 2531. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 10. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อัศวิน แสงพิกุล. 2545. ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. รายงานการวิจัย คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อารมย์ สนานกู่. 2544. ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมการประหยัดทรัพยากรของนักศึกษาในสถาบันราชภัฏ. รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- อุบล เลี้ยววาริน. 2534. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุขยบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Ajzen, I. and Fishbein, M. 1980. **Understanding Attitude and Predicting Social Behavior**. New Jersey : Prentice-Hall.
- Atkinson, John W. 1964. **An Introduction to Motivation**. New York : American Book Company.
- Berberoglu, U. and Tosunoglu, C. 1995. "Exploratory and Confirmatory Factor Analyses of an Environmental Attitude Scale (EAS) for Turkish University Students." **Journal of Environmental Education**. 26 (3) : 40-43.
- Bloom, Benjamine S. 1975. **Toxonomy of Educational Objectives, Handbook 1 Cognitive Domain**. New York : David Mckay Company.
- Boldero, J. 1995. "The Prediction of Household Recycling of Newspaper and Situational Factors." **Journal of Applied Social Psychology**. 25 (5) : 440-462.
- Bowman. C.H. and Fishbein, M. 1978. "Understanding Public Reaction to Energy Proposals : An Application of the Fishbein's Model." **Journal of Applied Social Psychology**. 8 (4) : 319-340.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- Burgoon, M. 1978. **Approaching Speech/Communication**. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Cohen, J. 1977. **Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences**. Rev ed. New York : Academic Press.
- Cohen, S., and Wills, T.A. 1985. "Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis." **Psychological Bulletin**. 98 (February) : 310-357.
- Cronbach, L. J. 1972. **The Dependability of Behavioral Measurements : Theory of Generalizability for Scores and Profiles**. New York : Willey.
- De Fleur, Melvin L. 1966. **Theories of Mass Communication**. New York : David Mckay.
- Goldenson, M. 1984. **London Dictionary of Psychology and Psychiatry**. New York : Longman Inc.
- Hines , J.M. and Others. 1985. "Analysis and Synthesis of Research on Responsible Environmental Behavior : A Meta-Analysis." **Journal of Environmental Education**. 8 (2) : 1-8.
- Hollander, Edwin P. 1981. **Principle and Methods of Social Psychology**. London : Oxford University Press.
- Kantola, S.J. and Others. 1982. "The Psychological Meaning of Various Criteria for Positive Mental Health. In H. Wechsler and Others (eds.)" **Social Psychology and Mental Health**. p28-35 Holt, Rinehart and Winston.
- Magnusson, D. and Endler, N.S. 1977. **Personality at the Crossroads : Current Issues in Interactionism Psychology**. New York : LEA Publishers.
- McClelland, David C. 1953. **The Achievement Motive**. New York : Harper and Row.
- McGurie, William J. 1969. **The Nature of Attitude and Attitude Change in Handbook of Social Psychology**. Lindzek and E. Aronson, eds. Massachusetts : Addison Wesley : 314-316.
- Moursund, Janet P. 1976. **Learning and the Learner**. Monterey California : Brooks / Sole Publishing Company.
- Pual, Bell A., et al. 1990. **Environmental Psychology**. 3rd ed. Florida : Holt, Rinehart and Inston, Inc.
- Rotter, Juliam B. 1966. "Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement." **Psychological Monographs**. 80(January) : Whole No. 609.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการวิจัย

เรื่อง

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

Ecotourism Behavior of Level Higher Education Students
on Top Middle Border Area in Thailand

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

เรียน นักศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเขตภาคกลางตอนบน

ด้วยโครงการวิจัย เรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย” มีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จากนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยเขตภาคกลางตอนบน ซึ่งท่านได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ข้อมูลคำตอบที่ได้รับจากท่านจะไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด แต่คณะผู้วิจัยจะนำไปวิเคราะห์ในภาพรวม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมด้านจิตใจ(จิตลักษณะ)และด้านสังคม(ลักษณะสถานการณ์) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จึงขอให้นักศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญของการวิจัยดังกล่าว และขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกประเด็น โดยตอบตามความคิดเห็นและความรู้สึกที่แท้จริง และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ติดต่อผู้วิจัย

โทร 0-2326-4323

มือถือ 08-9454-5225

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรุต ราชบุรี

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในเขตภาคกลางตอนบนในประเทศไทย

คำชี้แจง

1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เสริมสร้าง รักษา และอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ การรบกวน หรือการทำลายสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เป็นการเพิ่มพูนคุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม หรือป็นผลประโยชน์ต่างๆ กลับสู่ชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม
2. เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการตอบแบบสอบถาม คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการตอบ

ดังนี้

- ขั้นที่ 1 อ่านข้อความให้เข้าใจ
- ขั้นที่ 2 ขอให้ท่านคิดว่า ข้อความนี้ เป็น “จริง” หรือ “ไม่จริง” สำหรับท่าน
- ขั้นที่ 3 ถ้า “จริง” ให้คิดว่า จริงมากเพียงใด จาก
- 1) จริงเล็กน้อย ชิด ✓ ที่ “ค่อนข้างจริง”
 - 2) จริงปานกลาง ชิด ✓ ที่ “จริง”
 - 3) จริงมาก ชิด ✓ ที่ “จริงที่สุด”
- ถ้า “ไม่จริง” ให้คิดว่า ไม่จริงมากเพียงใด จาก
- 1) ไม่จริงเล็กน้อย ชิด ✓ ที่ “ค่อนข้างไม่จริง”
 - 2) ไม่จริงปานกลาง ชิด ✓ ที่ “ไม่จริง”
 - 3) ไม่จริงมาก ชิด ✓ ที่ “ไม่จริงเลย”

ตัวอย่างเช่น

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1. ฉันชอบเที่ยวทะเลมากกว่าภูเขา						✓

จากตัวอย่าง หมายความว่า ท่านคิดว่าชอบเที่ยวทะเลมากกว่าภูเขานั้น ไม่จริงเลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง เติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือกรอกตัวเลข/ข้อความลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. เกรดเฉลี่ยสะสม (GPA).....(เฉพาะระดับปริญญาตรี)
3. สาขาวิชา.....
4. ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา
 - 1. ระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า 2. มัธยมศึกษา หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า
 - 3. อนุปริญญา หรือ ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
 - 5. สูงกว่าปริญญาตรี
5. ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา
 - 1. ระดับประถมศึกษา หรือเทียบเท่า 2. มัธยมศึกษา หรือ ปวช. หรือเทียบเท่า
 - 3. อนุปริญญา หรือ ปวส. 4. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
 - 5. สูงกว่าปริญญาตรี
6. ครอบครัวยังมีรายได้รวมทั้งสิ้น ประมาณเดือนละ
 - 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
 - 3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
 - 5. 40,001-50,000 บาท 6. มากกว่า 50,000 บาท ขึ้นไป
7. จำนวนครั้งของการไปเที่ยวในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา (ไปประจวบ).....ครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ตอนที่ 2.1 พฤติกรรมอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลข
			จริง	ไม่จริง		
1. ต้องรอให้รวยกว่านี้ก่อน ฉันจึงจะบริจาคเงินช่วยอนุรักษ์ ทรัพยากร	()	()	()	()	()	()
2. ฉันไม่เคยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบ เมื่อเห็นความเสียหายที่เกิดกับ แหล่งท่องเที่ยว	()	()	()	()	()	()
3. ฉันไม่เคยช่วยเก็บขยะในแหล่งท่องเที่ยว	()	()	()	()	()	()
4. ฉันมาเที่ยวพักผ่อน จึงไม่สนใจพฤติกรรมของผู้อื่น	()	()	()	()	()	()
5. ฉันเลือกซื้อของที่เป็ฝีมือของชาวบ้านที่นำวัตถุดิบธรรมชาติ ที่หายากมาทำ	()	()	()	()	()	()
6. เมื่อฉันเห็นขยะตกหล่นอยู่ตามพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว ฉัน มักจะเพิกเฉยและเที่ยวต่อไป	()	()	()	()	()	()

ตอนที่ 2.2 พฤติกรรมรักษาระเบียบ

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลข
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันสติกซื้อลงบนผนังถ้าหรือก่อนหินเพื่อเป็นที่ระลึก	()	()	()	()	()	()
2. ในสถานที่ท่องเที่ยวฉันและเพื่อนร้องเพลงเสียงดังได้	()	()	()	()	()	()
3. บางครั้งฉันเผอิญทิ้งขยะและสิ่งของที่ไม่ใช่แล้วตามแหล่ง ท่องเที่ยว	()	()	()	()	()	()
4. เมื่อพบเห็นดอกไม้ที่สวยงาม ฉันจะเด็ดออกไปชื่นชม	()	()	()	()	()	()
5. เมื่อพบเห็นสิ่งสวยงามประทับใจ ซึ่งอยู่นอกเส้นทางแหล่ง ท่องเที่ยวกำหนดไว้ ฉันจะเข้าไปชื่นชมอย่างใกล้ชิด	()	()	()	()	()	()
6. ฉันทิ้งขยะในภาชนะที่รองรับ	()	()	()	()	()	()
7. ฉันสติกซื้อลงบนต้นไม้ที่มีรูปร่างแปลกตา	()	()	()	()	()	()
8. ฉันเดินลัดสนามเพื่อไปให้ถึงจุดหมายให้เร็วที่สุด	()	()	()	()	()	()
9. เมื่อฉันเห็นเปลือกหอยสวยแปลกตาฉันจะเก็บไปเป็นที่ระลึก	()	()	()	()	()	()
10. บางครั้งฉันแอบทิ้งสิ่งของในที่ลับตาคน	()	()	()	()	()	()

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 3 ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบัน

การรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลย
			จริง	ไม่จริง		
1. ฉันมักจะอ่านบทความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จาก นิตยสาร และวารสารต่างๆ	()	()	()	()	()	()
2. ปกติฉันจะชมรายการ โทรทัศน์ที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	()	()	()	()	()	()
3. ฉันมักจะอ่านเอกสาร จุลสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	()	()	()	()	()	()
4. ฉัน ไม่เคยดูรายการสารคดีทางโทรทัศน์เกี่ยวกับ การท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์	()	()	()	()	()	()
5. ฉัน ไม่เคยดูรายการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย	()	()	()	()	()	()
6. ฉัน ไม่เคยชมนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย	()	()	()	()	()	()
7. เพื่อนพูดคุยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้ฉันฟัง	()	()	()	()	()	()
8. ฉัน ไม่เคยอ่านบทความเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย	()	()	()	()	()	()
9. ฉันรับรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จากญาติพี่น้อง	()	()	()	()	()	()
10. ฉันรับรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนต่างๆ จาก โทรทัศน์	()	()	()	()	()	()
11. ฉันรับรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากนิตยสาร	()	()	()	()	()	()
12. ญาติพี่น้องของฉัน ไม่เคยพูดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ให้ฉันฟัง	()	()	()	()	()	()
13. เพื่อนของฉันเคยพูดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่แพคเกจกับ ชาวบ้าน	()	()	()	()	()	()

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์

ตอนที่ 4.1 ทศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้าง		ไม่จริง	ไม่จริง เลย
			จริง	ไม่จริง		
1. การเข้าไปแนะนำตักเตือนผู้ทำผิดกฎของสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้คนทั่วไปท่องเที่ยวด้วยเสียเวลา	()	()	()	()	()	()
2. ฉันรู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องรักษาความสะอาดบริเวณที่เข้าไปใช้	()	()	()	()	()	()
3. ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยเจ้าหน้าที่สอดส่องดูแลสถานที่ ท่องเที่ยว	()	()	()	()	()	()
4. การที่ฉันแจ้งเจ้าหน้าที่ถึงความเสียหายที่พบในแหล่ง ท่องเที่ยวทำให้ผู้ทั่วไปด้วยเสียเวลา	()	()	()	()	()	()
5. การช่วยเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก	()	()	()	()	()	()
6. การที่ฉันช่วยเก็บขยะที่ตกหล่นจะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวดู สะอาดขึ้น	()	()	()	()	()	()
7. ฉันภูมิใจที่มีส่วนช่วยเก็บขยะในสถานที่ท่องเที่ยว	()	()	()	()	()	()
8. การที่ฉันแจ้งเจ้าหน้าที่ถึงความเสียหายในแหล่งท่องเที่ยว มักไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด	()	()	()	()	()	()
9. การเก็บเศษแก้วแตกจะช่วยให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บ	()	()	()	()	()	()
10. การทิ้งขยะประเภทพลาสติกในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีผลต่อ การทำลายสภาพแวดล้อม เพราะมีการจัดเก็บอยู่แล้ว	()	()	()	()	()	()

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4.2 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

คำชี้แจง ให้ท่านตอบว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะทำได้เมื่อมีนักท่องเที่ยวกลุ่มเล็กๆ	()	()
2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการรักษาระบบนิเวศตามธรรมชาติไม่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ	()	()
3. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมฝ่ายเดียว	()	()
4. การจัดทำโป่งเทียมไว้ในป่า เพื่อล่อให้สัตว์มากินเป็นการจัดการตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	()	()
5. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวเพื่อรักษาเอกลักษณ์ท้องถิ่น	()	()
6. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งให้คน ในท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆ และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากที่สุด	()	()
7. การชักน่านักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งธรรมชาติคราวเดียวกันเป็นจำนวนมากๆ จะมีแต่ผลดีกับแหล่งท่องเที่ยว	()	()
8. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	()	()
9. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ไม่ได้จำกัดที่ขนาดกลุ่มนักท่องเที่ยว แต่จำกัดที่รูปแบบกิจกรรม	()	()
10. การนำขยะที่ย่อยสลายยากเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว เป็นการลดภาระเจ้าหน้าที่ เพราะสะดวกในการเก็บทำความสะอาด จึงลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	()	()
11. การรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบดูแล	()	()
12. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการจัดการอย่างง่าย ราคาถูก มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยากลำบาก มีรายได้จากการท่องเที่ยวน้อย	()	()

เฉลย

ข้อ 1 ผิด

ข้อ 4 ถูก

ข้อ 7 ผิด

ข้อ 10 ผิด

ข้อ 2 ผิด

ข้อ 5 ถูก

ข้อ 8 ถูก

ข้อ 11 ผิด

ข้อ 3 ผิด

ข้อ 6 ถูก

ข้อ 9 ถูก

ข้อ 12 ผิด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้